

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Ympäristökorvausjärjestelmän toimivuus

Viljelijäkyselyn 2017 tulokset

Suvi Itänen

Etelä-Savon ELY-keskus

Sisällys

1. Tutkimuksen taustat	5
1.1 Maatalouden rakenne Etelä-Savossa	5
1.2 Viljelijäkyselyn otanta	6
2 Kyselyn vastanneiden kuvaus	8
2.1 Vastanneiden ryhmittelyt ja tilojen rakennetiedot	8
2.2 Ympäristökorvauksen ulkopuolella olevien tilojen piirteet	12
3 Tulokset pääkysymyksiin	14
3.1 Järjestelmään sitoutumiseen tai ulkopuolelle jättäytymiseen vaikuttaneet seikat	14
3.2 Järjestelmän ymmärrettävyys	17
3.3 Toimenpiteiden soveltuminen tiloille	19
3.4 Ympäristöhaittoja vähentävien toimenpiteiden tekeminen	22
3.5 Toimenpiteet, jolla ympäristön tilaa parannetaan	23
3.6 Ympäristökorvauksen tavoitteet	24
3.7 Ympäristöhaittojen vähentämistarpeen arviointi	24
3.8 Omistuksessa ja vuokralla olevat pellot	28
3.9 Ympäristön tilassa havaitut muutokset	29
3.10 Viljelijöiden huoli ympäristön tilaan liittyen	32
3.11 Mielipide ympäristönsuojelun tärkeydestä	33
3.12 Kannattavuuden parantaminen päätavoitteena	35
4 Avoin palaute ympäristökorvaukseen, ympäristöasioihin ja kyselyyn liittyen	37
5 Yhteenveto	39

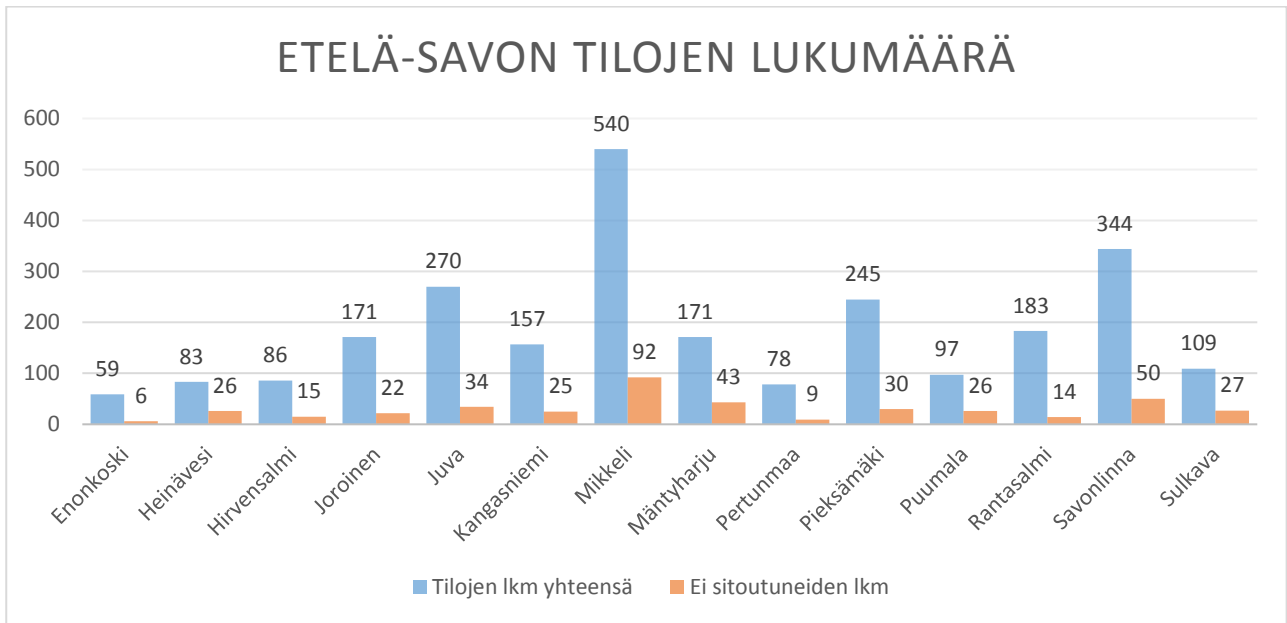
KUVIO 1 TILOJEN LUKUMÄÄRÄT ETELÄ-SAVOSSA KUNNITTAIN	5
KUVIO 2 ETELÄ-SAVON TILAT JAOTELTUNA YMPÄRISTÖKORVAUSTILANTEEN MUKAAN KUNNITTAIN.	5
KUVIO 3 TILOJEN LUKUMÄÄRÄT TUOTANTOSUUNNITTAIN ETELÄ-SAVOSSA.....	6
KUVIO 4 VASTANNEIDEN SUKUPUOLI JAKAUMA.	8
KUVIO 5 VASTAAJIEN IKÄJAKAUMA.....	8
KUVIO 6 TILOJEN KAPPALEMÄÄRÄT JA PROSENTTIOSUUDET KOKOLUOKITTAIN.	9
KUVIO 7 KYSELYYN VASTANNEET TILAT (KPL) TUOTANTOSUUNNITTAIN.....	9
KUVIO 8 LANNAN TYYPPI KYSELYYN VASTANNEILLA TILOILLA.	10
KUVIO 9 KYSELYYN VASTANNEIDEN TILOJEN PÄÄMUOKKAUSMENETELMÄT.....	11
KUVIO 10 KYSELYYN VASTANNEIDEN TILOJEN PÄÄTAVOITTEET.	12
KUVIO 11 KYSELYYN VASTANNEIDEN TILOJEN YMPÄRISTÖKORVAUSTILANNE.....	12
KUVIO 12 TALOUDELLISEN HYÖDYN MERKITYS YMPÄRISTÖKORVAUKSEEN SITOUTUMISESSA.	15
KUVIO 13 PELTOPINTA-ALAN MERKITYS YMPÄRISTÖKORVAUKSEEN SITOUTUMISESSA.....	15
KUVIO 14 LUONNON MONIMUOTOISUUS HYÖDYN MERKITYS YMPÄRISTÖKORVAUKSEEN SITOUTUMISESSA.	16
KUVIO 15 ASIAT, JOTKA OVAT VAIKUTTANEET YMPÄRISTÖKORVAUKSEEN SITOUTUMISEEN.	17
KUVIO 16 YMPÄRISTÖKORVAUSJÄRJESTELMÄN SELKEYS ERI TUOTANTOSUUNNITTAIN.	18
KUVIO 17 TILAKOHTAISEN TOIMENPITEEN SOVELTUMINEN ERI TUOTANTOSUUNTIEN TILOILLE.....	20
KUVIO 18 YMPÄRISTÖNHOITONURMET - TOIMENPITEEN SOVELTUMINEN ERI TUOTANTOSUUNTIEN TILOILLE.	20
KUVIO 19 PELTOLUONNON MONIMUOTOISUUS-TOIMENPITEEN SOVELTUMINE ERI TUOTANTOSUUNTIEN TILOILLE..	21
KUVIO 20 TOIMENPITEEN SOVELTUMINEN TILOILLE, ERIKSEEN JAOTeltu KORVAUKSEEN SITOUTUNEET JA SITOUTUMATTOMAT.	21
KUVIO 21 YMPÄRISTÖHAITTOJA VÄHENTÄVIEN TOIMIEN TOTEUTTAMINEN ILMAN YMPÄRISTÖKORVAUSTA.....	23
KUVIO 22 KYSELYYN VASTANNEIDEN ARVIOT ERI YMPÄRISTÖHAITTOJEN VÄHENTÄMISEN TARPEELLISUUDESTA.....	25
KUVIO 23 VASTAAJIEN MIELIPITEET ILMASTONMUUTOKSEN TORJUNNAN TARPEELLISUUDESTA.	26
KUVIO 24 MAAPERÄN EROOSION JA KUNNON HUONONTUMISEN VÄHENTÄMISEN TARPEELLISUUS ERI TILAKOKOLUOKISSA.	26
KUVIO 25 ILMASTONMUUTOKSEN TORJUMISEN TARPEELLISUUS ERI TILAKOKOLUOKITTAIN.....	27
KUVIO 26 SISÄVESIEN REHEVÖITYMISEN VÄHENTÄMISEN TARPEELLISUUS ERI TILAKOKOLUOKITTAIN.	27
KUVIO 27 ITÄMEREN REHEVÖITYMISEN VÄHENTÄMINEN ERI TILAKOKOLUOKITTAIN.....	28
KUVIO 28 VIJELIJÄN KIINNOSTUS VÄHENTÄÄ YMPÄRISTÖHAITTOJA OMISTAMILLAAN PELLOILLA TUOTANTOSUUNNITTAIN.	28
KUVIO 29 VIJELIJÄN KIINNOSTUS VÄHENTÄÄ YMPÄRISTÖHAITTOJA VUOKRAPELLOILLA TUOTANTOSUUNNITTAIN....	29
KUVIO 30 KYSELYYN VASTANNEIDEN YMPÄRISTÖNTILASSA HAVAITSEMAT MUUTOSTEN LAAJUUS.....	29
KUVIO 31 MAATILOILLA JA NIIDEN LÄHEISYYDESSÄ VIJELIJÖIDEN HAVAITSEMAT MUUTOKSET TUOTANTOSUUNNITTAIN JAOTELTUNA.	32
KUVIO 32 TILAKOKOLUOKITTAIN JAOTELTUNA HUOLI YMPÄRISTÖN TILAAN LIITTYEN.	32
KUVIO 33 TUOTANTOSUUNNAN VAIKUTUS YMPÄRISTÖNTILAAN LIITTYVÄÄN HUOLEEN.	33
KUVIO 34 KYSELYYN VASTANNEIDEN MIELIPITEET YMPÄRISTÖNSUOJELUN TÄRKEYDESTÄ YLEISESTI.	34
KUVIO 35 TILAKOON VAIKUTUS YMPÄRISTÖNSUOJELUN TÄRKEÄNÄ NÄKEMISEEN.	34
KUVIO 36 YMPÄRISTÖNSUOJELUN TÄRKEYS NÄHTYNÄ TUOTANTOSUUNNITTAIN.....	35
KUVIO 37 YMPÄRISTÖNSUOJELUN TÄRKEYS YMPÄRISTÖKORVAUSTILANTEEN MUKAAN JAOTELTUNA.	35

TAULUKKO 1 KYSELYIDEN JAKAUTUMINEN KUNNITTAIN, ERIKSEEN JAOTELTUNA YMPÄRISTÖKORVAUKSEEN SITOUTUNEET JA SITOUTUMATTOMAT	6
TAULUKKO 2 TILOJEN JAKAUTUMINEN ERI KOKOLUOKKIIN ETELÄ-SAVOSSA.....	7
TAULUKKO 3 LÄHETETTYJEN KYSELYJEN MÄÄRÄ ERI TILAKOKOLUOKKIIN.....	7
TAULUKKO 4 PÄÄ- JA SIVUELINKEINONA MAATALOUTTA HARJOITTAVAT ERI IKÄRYHMITÄIN.	10
TAULUKKO 5 KYSELYYN VASTANNEIDEN TILOJEN PÄÄMUOKKAUSMENETELMÄT KOKOLUOKITTAIN.	11
TAULUKKO 6 YMPÄRISTÖKORVAUSJÄRJESTELMÄN YMMÄRRETTÄVYYS KYSELYYN VASTANNEIDEN KOKEMANA.	17
TAULUKKO 7 YMPÄRISTÖKORVAUSJÄRJESTELMÄN SELKEYS TILAKOKOLUOKITTAIN.	18
TAULUKKO 8 YMPÄRISTÖKORVAUSJÄRJESTELMÄN SELKEYS SIIHEN SITOUTUNEISIIN JA SITOUTUMATTOMIIN JAOTELTUNA.	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
TAULUKKO 9 YMPÄRISTÖSSÄ HAVAITUT MUUTOKSET MAATALOUTTA PÄÄ- JA SIVUELINKEINONAAN HARJOITTAVIIN JAOTELTUNA.....	31
TAULUKKO 10 YMPÄRISTÖSSÄ HAVAITUT MUUTOKSET ERI TILAKOKOLUOKISSA.	31
TAULUKKO 11 YHTEENVETO YMPÄRISTÖKORVAUKSEEN SITOUTUNEIDEN JA SITOUTUMATTOMIEN VÄLILLÄ OLEVISTA EROISTA.....	39

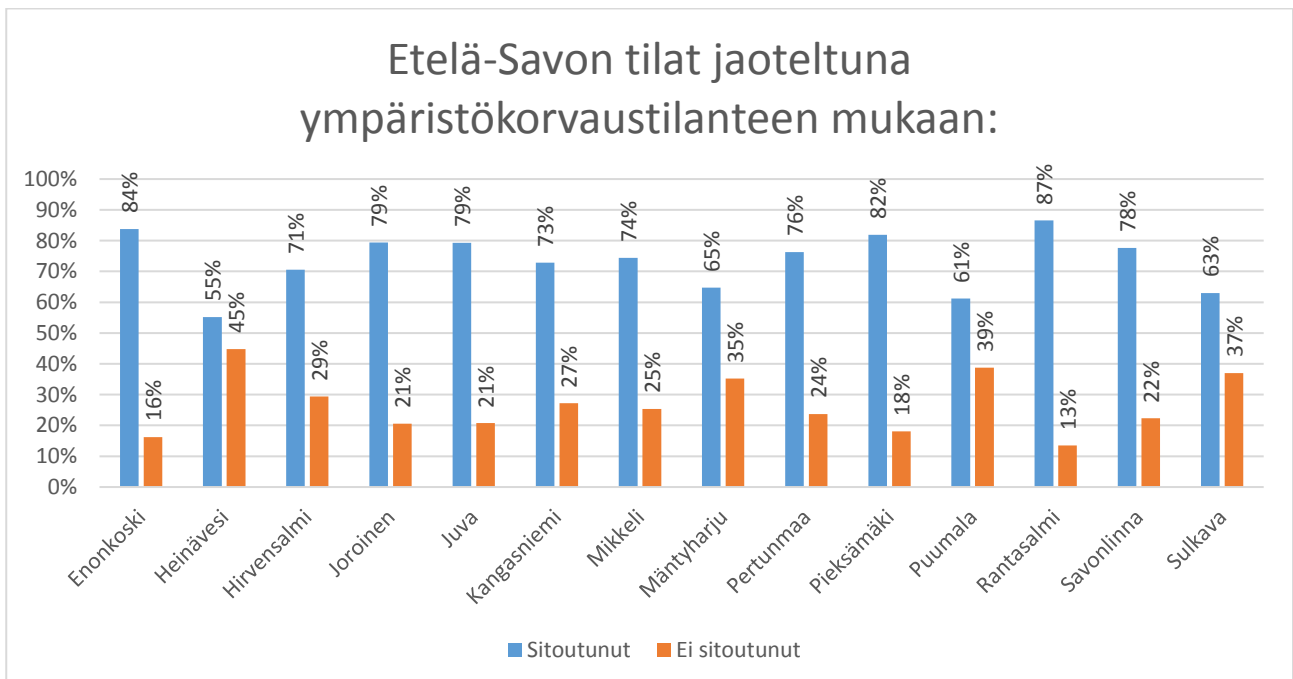
1. Tutkimuksen taustat

1.1 Maatalouden rakenne Etelä-Savossa

Etelä-Savossa tukea hakevia tiloja vuonna 2016 oli 2 593 kpl, joista ympäristökorvaukseen oli sitoutunut 2 052 kpl (Lähde: ClickView raportit, Aitta). Tämä on 78 % tukea hakeneista tiloista. Alla olevasta kuviosta 1 käy ilmi ympäristökorvaustilanteen mukaan tilojen lukumäärä kuntakohtaisesti. Eniten ympäristökorvaukseen sitoutuneita sekä sitoutumattomia on maakunnan suurimmassa kaupungissa Mikkeli. Prosentuaalisesti eniten ympäristökorvaukseen sitoutuneita on Rantasalmella ja eniten sitoutumattomia Heinävedellä (Kuvio 2) (Lähde: Maaseutuvirasto).

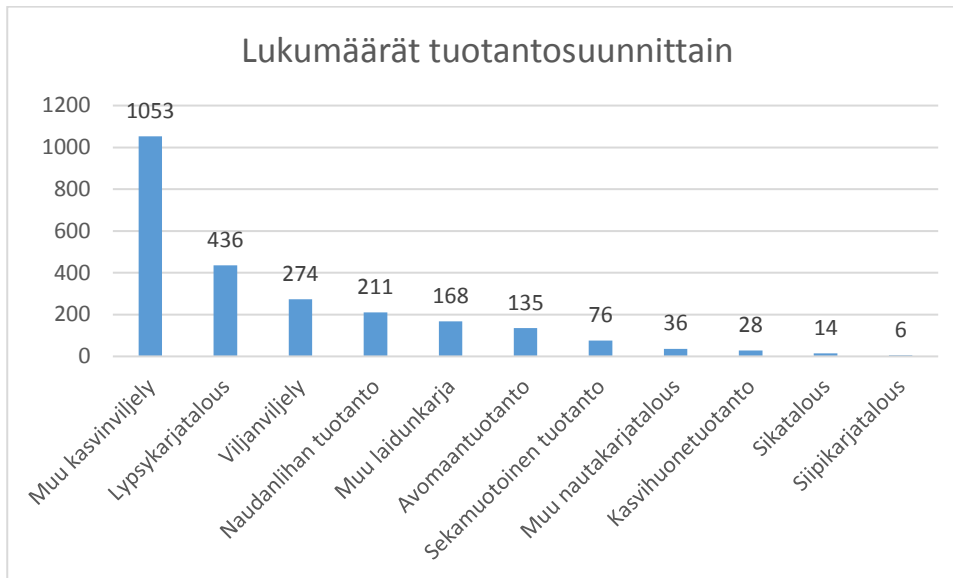

Kuvio 1 Tilojen lukumäärät Etelä-Savossa kunnittain

Kuvio 2 Etelä-Savon tilat jaoteltuna ympäristökorvaustilanteen mukaan kunnittain.

Etelä-Savossa tuotantosuunta on pääsääntöisesti Muu kasvinviljely (1 053 kpl), mutta lypsykarjatalous eli maidontuotanto on myös vahvassa roolissa Etelä-Savossa (Kuvio 3). Etelä-Savossa on yhteensä 2 437 tilaa, tämä eroaa hieman aiemmin mainitusta lukumäärästä, johtuen siitä, että tiedot ovat eri lähteistä. Kuitenkin kaavioista saadaan osiittain siitä, miten paljon tiloja on alueella ja mitä tuotantosuuntaa ne edustavat pääosin. (Lähde: Luke tilastotietokanta, maataloustilastot)

Kuvio 3 Tilojen Lukumäärät tuotantosuunnittain Etelä-Savossa

1.2 Viljelijäkyselyn otanta

Kysely lähetettiin 300 tilalle Etelä-Savossa. Tilat, joille kysely lähetettiin, arvottiin vuonna 2016 tukea hakeneiden tilojen perusjoukosta Excel-taulukko-ohjelman arvonta-toiminnolla satunnaislukujen avulla. Otannassa kuhunkin kuntaan lähettävien kyselyiden määrä suhteutettiin kunnan kaikkien tilojen lukumäärään. Jokaisesta kunnasta pyrittiin valitsemaan myös ympäristökorvauksen ulkopuolelle jääneitä tiloja puolittamalla kyselyiden määrä sitoutuneisiin ja sitoutumattomiin. Taulukosta nähdään lähetettyjen kyselyiden lukumäärät kunnittain. Lisäksi taulukossa on esitetty erikseen jaoteltuna ympäristökorvaukseen sitoutuneille ja sitoutumattomille lähetetyt kyselyiden lukumäärät. Otannassa painotettiin ympäristökorvaukseen sitoutumattomia tiloja, joita otantaan ei olisi muuten osunut kuin harva.

Taulukko 1. Kyselyiden jakautuminen kunnittain, ympäristökorvaukseen sitoutuneet ja sitoutumattomat.

	Kyselyjä/kunta	Sitoutunut, kysely lkm	Ei sitoutunut, kysely lkm
Enonkoski	7	6	1
Heinävesi	10	7	3
Hirvensalmi	10	8	2
Joroinen	20	15	5
Juva	31	23	8
Kangasniemi	18	13	5
Mikkeli	62	46	15
Mäntyharju	20	15	6
Pertunmaa	9	9	0
Pieksämäki	28	20	8
Puumala	11	8	2
Rantasalmi	21	18	4
Savonlinna	40	28	12
Sulkava	13	11	2
	300	227	73

Otannassa painotettiin myös suuremman kokoluokan tiloja, vaikka määrällisesti niitä on oleellisesti vähemmän Etelä-Savossa kuin pienempiä tiloja (taulukko 2). Etelä-Savossa tilaa kohden käytettävissä oleva maatalousmaa on, maamme pienimpiä, 29 ha/tila, kun koko maan vastaava on 45 ha/tila (Lähde: LUKE, maatalous, maatalous ja puutarhayritysten rakenne 2016). Otannassa tehtiin painotus, jotta saataisiin myös suurempia tiloja mukaan tutkimukseen määrällisesti vähintään saman verran kuin pienempiä tiloja. Suuremmilla tiloilla ympäristökorvauksella voidaan olettaa olevan enemmän vaikuttavuutta, koska toimenpiteitä toteutetaan laajemmalla alueella samalla tavalla. Kyselyjä lähetettiin noin 60 kappaletta tilakokoluokkaan kohden (Taulukko 3).

Taulukko 2. Tilojen jakautuminen eri kokoluokkiin Etelä-Savossa.

Etelä-Savo	vuosi	2016
Kokoluokka (ha)	kpl	% osuus
Alle 10 ha	785	30 %
10 - 29 ha	1 036	40 %
30 - 59 ha	454	18 %
60 - 89 ha	167	6 %
Yli 90 ha	151	6 %

Taulukko 3. Lähetettyjen kyselyjen määrä eri tilakokoluokkiin.

Kokoluokka (ha)	Kyselyjä kpl
Alle 10 ha	56
10 - 29 ha	57
30 - 59 ha	60
60 - 89 ha	62
Yli 90 ha	65
Yhteensä	300

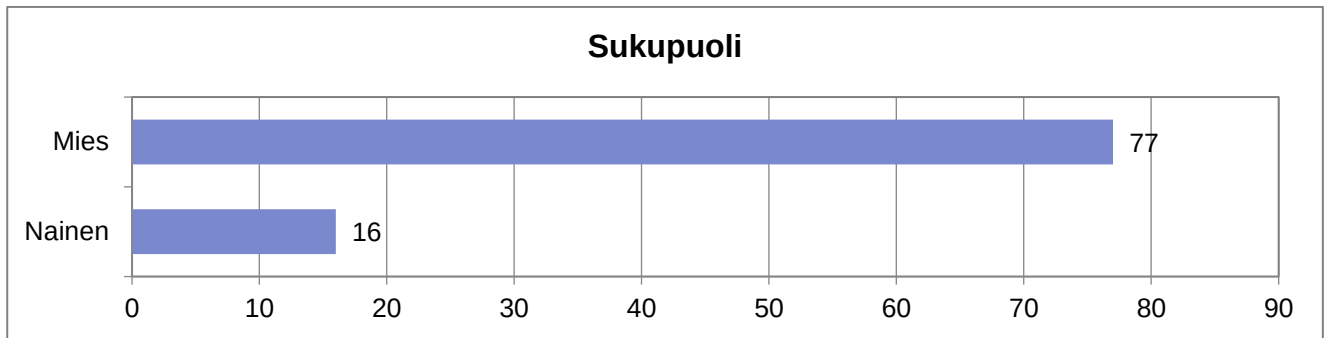
Kunnittain tilat jaettiin otantaa tehtäessä kokoluokkiin, josta edelleen ympäristökorvaukseen sitoutuneisiin ja sitoutumattomiin. Sitoutumattomia tiloja oli eräissä kunnissa ja kokoluokissa niin vähän, että ympäristökorvaukseen sitoutumattomat tilat voitiin valita suoraan ilman Excel-ohjelman arvonta-toimintoa.

2 Kyselyn vastanneiden kuvaus

Kyselyyn saatiin vastauksia yhteensä 93 kpl, jolloin vastausprosentiksi muodostuu 31 %. Kaikki saapuneet vastaukset voitiin hyväksyä. Osaa vastauksista jouduttiin osittain täydentämään, tällöin valittiin vastausvaihtoehdoista aina vaihtoehto ”en osaa sanoa”, neutraali tai kielteinen vaihtoehto.

2.1 Vastanneiden ryhmittelyt ja tilojen rakennetiedot

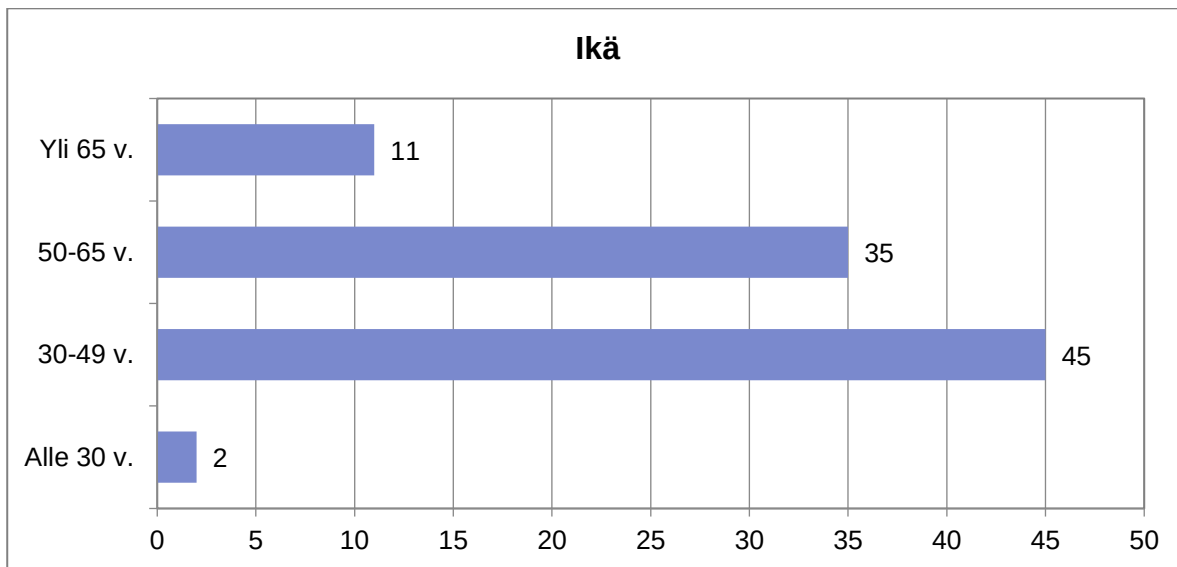
Vastaajista suurin osa oli miehiä (83 %), naisia oli vain 17 % vastaajista. Vähäisten naisvastaajien perusteella ei juuri voida tehdä luotettavia johtopäätöksiä naisten mielipiteistä.

Kuvio 4. Vastanneiden sukupuoli jakauma.

Ikäryhmät

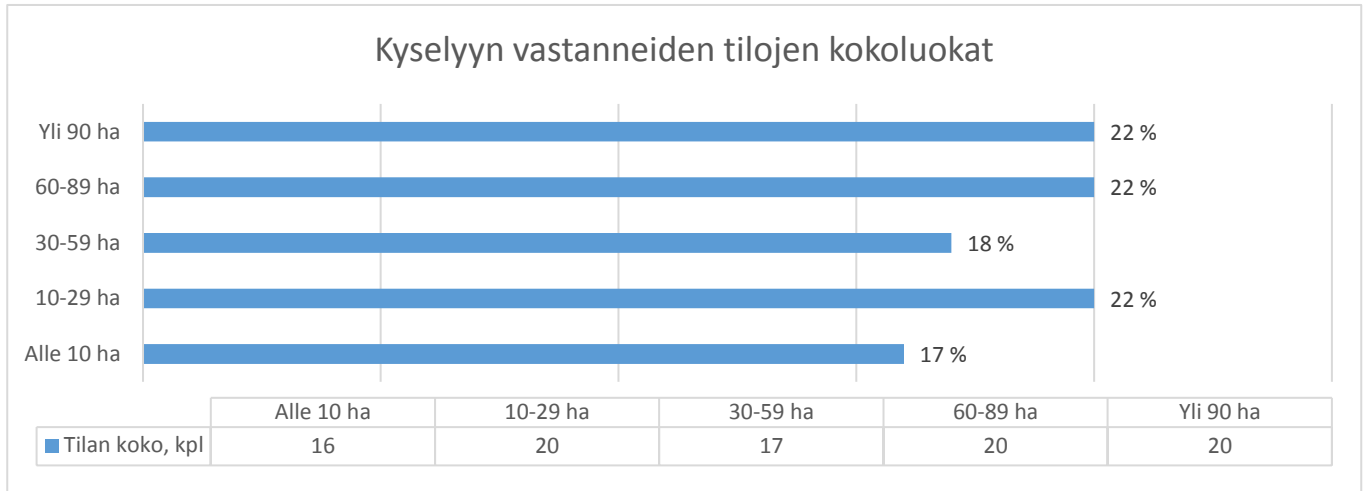
Vastaajat sijoittuivat suurimmaksi osaksi (86 %) 30–65 vuotiaisiin, lähes puolet kaikista vastaajista oli 30–49 vuotiaita (48 %). Alle 30 vuotiaita vastaajia oli vain kaksi eli 2 % koko vastaaja määrästä ja yli 65 vuotiaita 12 %. Näistä ikäryhmistä ei voida tehdä luotettavia johtopäätöksiä vähäisen määrän takia. Alla olevasta kaaviosta nähdään vastaajien ikäjakauma kappalemäärinä.

Kuvio 5. Vastaajien ikäjakauma.

Tilakoko

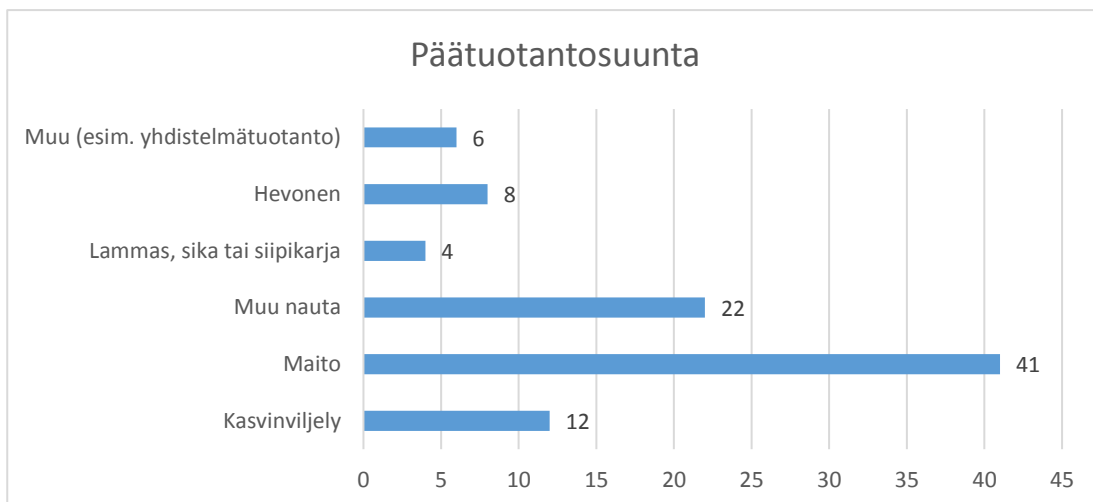
Tilakoon mukaan vastaajat jakautuivat suhteellisen tasaisesti viiteen eri tilakokoluokkaan (kuvio 6). Eniten vastauksia tuli 10–29 ha ja 60–89 ha kokoisilta tiloilta. Vähiten vastauksia tuli alle 10 ha tiloilta.

Kuvio 6. Tilojen kappalemäärät ja prosenttiosuudet kokoluokittain.

Tuotantosuunta

Tilan päätuotantosuunta oli maidontuotanto suurimmalla osalla (43 %) vastaajista. Seuraavaksi eniten edustettuina olivat muu nautatalous (24 %) ja kasvinviljely (13 %). Hevosia päätuotantosuuntana oli kahdeksalla vastaajista mikä on 9 % koko perusjoukosta, lammas ja siipikarja tiloja oli kumpaakin 1 kpl, sikataloutta oli 2 kpl – nämä tuotantosuunnat jätettiin pois johtopäätöksiä tehdessä vähäisen vastaaja määrän vuoksi. Seuraavassa kuviossa 7 esitetään kyselyyn vastanneet tilat tuotantosuunnittain, taulukossa on yhdistettynä lammas, sika ja siipikarja. Jatkossa tässä raportissa muu nautatalous tullaan käsittelemään lihakarjataloutena ja muu päätuotantosuunta esitetään yhdistelmätuotantona. Usealle yhdistelmätuotantona oli maidon ja lihan tuotanto.

Kuvio 7. Kyselyyn vastanneet tilat (kpl) tuotantosuunnittain.

Päätuotantosuunnan lisäksi kyselyssä pyydettiin kertomaan tilan eläinmäärä kappaleina.

Maidontuotantotiloilla eläinmäärä vaihteli 10 eläimestä useampaan sataan eläimeen. Alle 50 eläimen tiloja oli eniten ja toiseksi eniten oli yli 100 eläimen tiloja. Maidontuotantotiloilla näissä eläinmäärissä yhteenlaskettuna ovat lypsylehmät ja nuorkarja. Lihakarjatiloihin eläinmäärä vaihteli alle kymmenestä eläimestä useisiin satoihin eläimiin. Eniten oli alle 50 eläimen tiloja ja toiseksi eniten oli alle ja yli 100

eläimen tiloja. Hevostiloilla eläinmäärä vaihteli yhdestä eläimestä 12 eläimeen, keskimäärin eläimiä oli 5 kappaletta tilaa kohden.

Pää- ja sivuelinkeinona maataloutta harjoittavat

Suurimmalle osalle (74 %:lle) vastaajista maatalous on pääelinkeino. Pienelle osalle (8 %:lle) vastaajista maatalous oli myös muu kuin pää- tai sivuelinkeino, esimerkiksi maatalouden kerrottiin olevan harrastus tai eläkeläisen virkistys. Vastaajista 30–49 vuotiaille maatalous oli pääosin pääelinkeino ja neljäsosalle sivuelinkeino. Vastaajista 50–65 vuotiaille maatalous oli pääasiassa pääelinkeino. Yli 65 vuotiaille vastaajilla maatalous oli heille pääasiassa sivuelinkeino tai esim. harrastus. (Taulukko 4.)

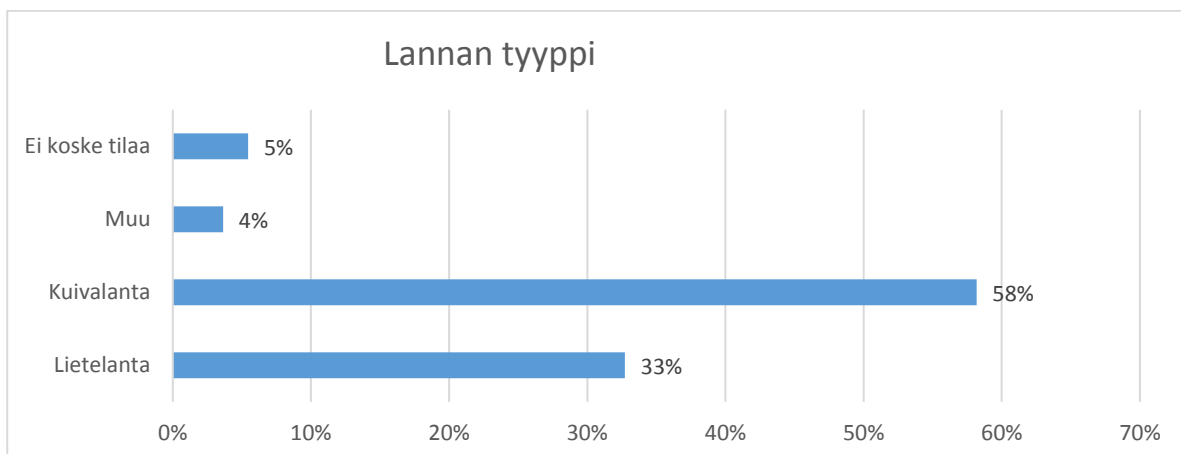
Puolet alle 10 hehtaarin ja noin kolmasosa 10–29 hehtaarin tiloista ilmoitti maatalouden olevan heille sivuelinkeino, kun suuremmissa kokoluokissa maatalous oli pääasiassa pääelinkeino. Tuotantosuunnittain tarkasteltuna esiin nousivat kasvinviljelytilat, joista 45 % ilmoitti maatalouden olevan heille sivuelinkeino.

Taulukko 4. Pää- ja sivuelinkeinona maataloutta harjoittavat eri ikäryhmittäin.

	Alle 30 v. (N=2)	30-49 v. (N=45)	50-65 v. (N=35)	Yli 65 v. (N=11)
Pääelinkeino (N=69)	100 %	76 %	89 %	18 %
Sivuelinkeino (N=17)	0 %	24 %	6 %	36 %
Muu (N=7)	0 %	0 %	6 %	45 %

Lanta, lannoitteet ja kasvinsuojelu

Kyselyyn vastanneilla tiloilla yleisin käytettävä lannan tyyppi oli kuivalanta. Monella vastaajista käytettävä lannan tyyppi oli yhdistelmä sekä kuiva- että lietelantaa (kuvio 8). Muu lannan tyyppi oli virtsa. Alla olevasta kaaviosta nähdään prosenttiosuuksina vastaajien tilalla käytettävä lantatyyppi. Lannan luovutusta tai vastaanottoa tapahtui vain muutamalla tilalla eikä tuotantosuuntien välillä ollut eroja.

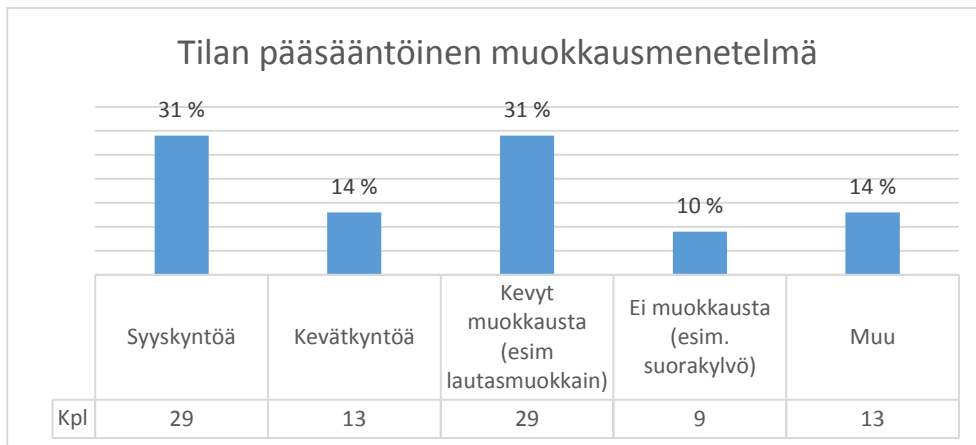

Kuvio 8. Lannan tyyppi kyselyyn vastanneilla tiloilla.

Keinolannoitteita käytettiin pääsääntöisesti lannan lisäksi ja kasvinsuojeluaineita vuosittain. Tuotantosuunta ei vaikuttanut keinolannoitteiden käyttöön.

Muokkausmenetelmä

Muokkausmenetelmistä eniten käytettiin kevyt muokkausta ja syyskyntöä (kuvio 9). Monilla tiloilla päämuokkausmenetelmiä oli useampia, esimerkiksi käytettiin sekä syys-/kevätkyntöä että kevyt muokkausta.

Kuvio 9. Kyselyyn vastanneiden tilojen päämuokkausmenetelmät.

Tilakoon vaikutus muokkausmenetelmään

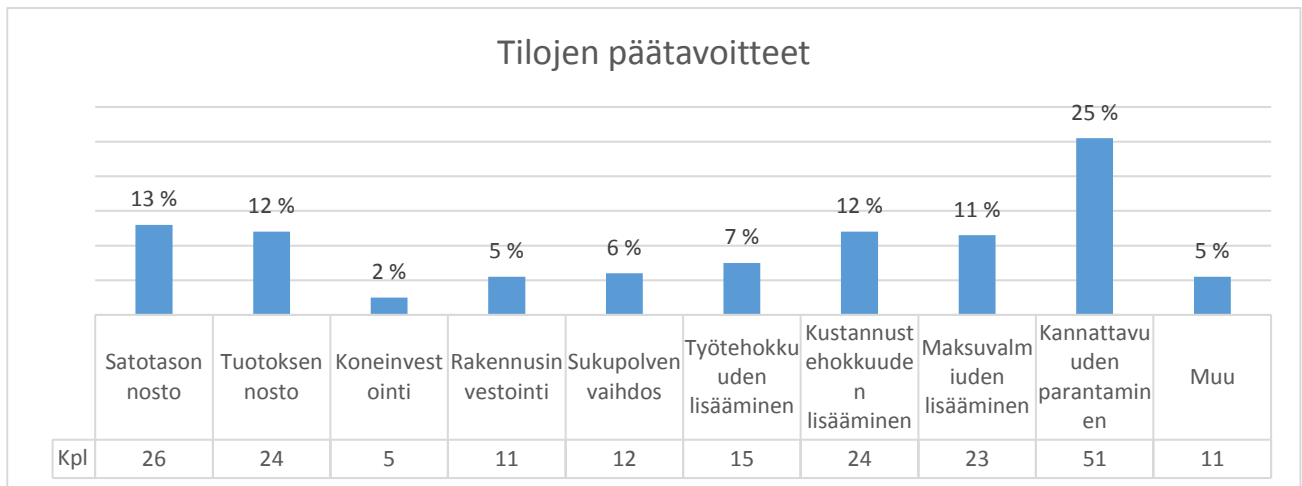
Tulosten perusteella tilan koolla näyttäisi olevan vaikutusta siihen, mikä muokkausmenetelmä tilalla on pääsääntöisesti käytössä (Taulukko 5). Alle 60 hehtaarin tiloilla pääsääntöinen muokkausmenetelmä on syyskyntö, tätä suuremmilla tiloilla kevytmuokkaus. Suuremmilla tiloilla kevyt muokkauksen suosiminen pääsääntöisenä muokkausmenetelmänä kertoo todennäköisesti siitä, että suurempi pinta-ala vaatii valitsemaan ajallisesti nopeampia työtapoja. Lisäksi maataloutta sivuelinkeinona harjoittavat tilat käyttävät pääsääntöisesti syyskyntöä muokkausmenetelmänä, kun taas pääelinkeinona maataloutta harjoittavat käyttävät kevytmuokkausta.

Taulukko 5. Kyselyyn vastanneiden tilojen päämuokkausmenetelmät kokoluokittain.

Muokkausmenetelmien % -osuudet tilakoko-luokittain	Alle 10 ha (N=16)	16-29 ha (N=20)	30-59 ha (N=17)	60-89 ha (N=20)	Yli 90 ha (N=20)
Syyskyntöä	31	45	41	25	15
Kevätkyntöä	19	10	6	20	15
Kevyt muokkausta	25	15	29	40	45
Ei muokkausta (esim. suorakylvö)	25	5	12	5	5
Muu	0	25	12	10	20

Tilan päätavoitteet

Viljelijöiltä pyydettiin kyselyssä listaamaan tilansa tulevaisuuteen liittyen 1-3 päätavoitetta (kuvio 10). Kyselyn tulosten perusteella tilojen päätavoite on selvästi kannattavuuden parantaminen. Lisäksi päätavoitteisiin lukeutuu satotason ja tuotoksen nosto sekä maksuvalmiuden ja kustannustehokkuuden lisääminen. Muita tavoitteita olivat mm. toiminnan lopettaminen ja opiskelemaan lähteminen.

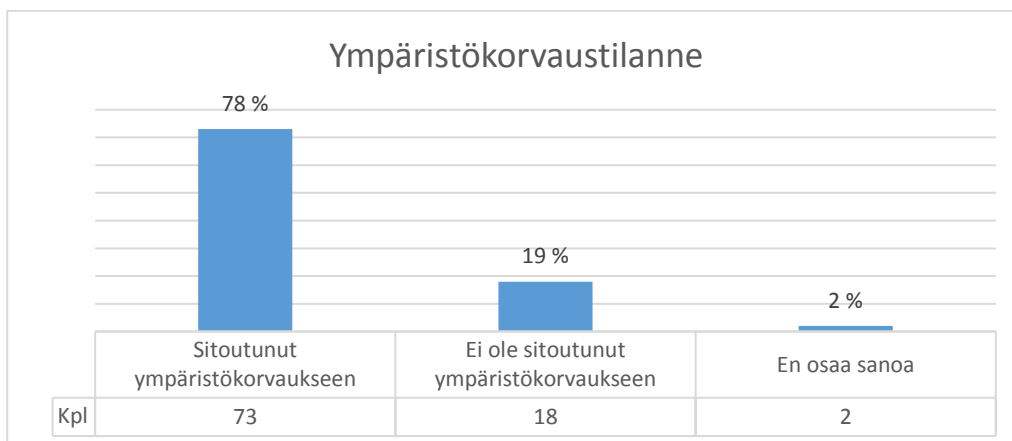

Kuvio 10. Kyselyyn vastanneiden tilojen päätavoitteet.

Ympäristökorvaus tilanne

Valtaosa kyselyyn vastanneista (78 %) oli sitoutunut ympäristökorvaukseen, joista 19 %:lla oli myös ympäristösopimus (kosteikon, perinnebiotoopin tai maisemanhoitosopimus) (Kuvio 11).

Ympäristösopimuksia oli pääosin nautakarjatiljoilla. Kyselyyn vastanneista tiloista 19 % (18 kpl) oli ympäristökorvauksen ulkopuolella olevia tiloja. Kahdesta vastauksesta ei pystytty päättämään kumpaan ryhmään ne kuuluivat. Vastausprosentissa sitoutuneiden ja sitoutumattomien välillä oli eroja, sillä sitoutuneista 32 % oli vastannut ja sitoutumattomista vain 25 % oli vastannut heille lähetettyyn kyselyyn.

Kuvio 11. Kyselyyn vastanneiden tilojen ympäristökorvaustilanne.

2.2 Ympäristökorvauksen ulkopuolella olevien tilojen piirteet

Ympäristökorvauksen ulkopuolella olevista tiloista vastasi kyselyyn 18 tilaa, mikä on 19 % koko perusjoukosta. Vastausprosentti oli noin 25 %, kun 73:lle ympäristökorvauksen ulkopuolella olevalle tilalle lähetettiin kyseinen kysely.

Ikäjakautuma

Ympäristökorvauksen ulkopuolella olevista viljelijöistä yli puolet (56 %) oli 50–65 vuotiaita, kun taas ympäristökorvaukseen sitoutuneista viljelijöistä yli puolet (55 %) oli 30–49 vuotiaita. Ympäristökorvauksen ulkopuolella olevat viljelijät ovat vanhempia kuin korvaukseen kuuluvat. Tämä voi osaltaan selittää, miksi ympäristökorvaukseen ei ole sitouduttu, sillä tällä ikäryhmällä eläkeikä ja mahdollinen sukupolvenvaihdos ovat lähempänä, jolloin ei ole enää haluttu sitoutua 5 vuodeksi.

Ympäristökorvauksen ulkopuolella olevista tiloista 61 %:a oli 10–29 hehtaarin kokoisia, kun taas sitoutuneet tilat jakautuivat suhteellisen tasaisesti kaikkiin kokoluokkiin.

Päätuotantosuunta

Päätuotantosuunta ympäristökorvauksen ulkopuolelle jättäytyneillä tiloilla oli maidontuotanto, yli puolet (56 %) kyselyn vastaajista ilmoitti näin. Ympäristökorvaukseen sitoutuneilla maidontuotanto oli myös päätuotantosuunta, mutta vain 42 %:lla. Kyselyyn vastanneilla ympäristökorvauksen ulkopuolella olevilla viljelijöillä toiseksi yleisin päätuotantosuunta oli kasvinviljely.

Pää- ja sivuelinkeino

Suurimmalla osalla ympäristökorvauksen ulkopuolella olevista tiloista maatalous oli pääelinkeino. Kuitenkin korvauksen ulkopuolella olevista tiloista hieman suurempi osuus ilmoitti maatalouden olevan muu kuin pää- tai sivuelinkeino, esim. harrastus, kuin ympäristökorvaukseen kuuluvilla.

Lanta

Lannan tyyppi ei eronnut merkittävästi ympäristökorvaukseen kuuluvien ja kuulumattomien tilojen välillä. Ympäristökorvauksen ulkopuolella olevilla tiloilla käytettiin myös virtsaa, mitä kyselyyn vastanneet ympäristökorvaukseen sitoutuneet eivät käyttäneet. Tämä viittaa siihen, että ympäristökorvauksen ulkopuolella olevilla tiloilla on käytössä kuivalantajärjestelmä, jossa virtsa kerätään erilliseen säiliöön.

Muokkausmenetelmä

Pääsääntöisenä muokkausmenetelmänä ympäristökorvauksen ulkopuolella olevilla tiloilla käytettiin syyskyntöä, kun ympäristökorvaukseen kuuluvilla tiloilla päämuokkausmenetelmä oli kevyt muokkaus. Tämä voi selittyä sillä, että ympäristökorvaukseen sitoutumattomat tilat olivat suurelta osin 10–29 hehtaarin kokoisia ja tässä kokoluokassa päämuokkausmenetelmä oli syyskyntö.

Päätavoitteet

Tilan tulevaisuuden suhteen 3 päätavoitetta ympäristökorvauksen ulkopuolella olevilla tiloilla olivat kannattavuuden parantaminen, sukupolvenvaihdos ja jokin muu, esimerkiksi tilanpidon lopettaminen. Kun taas ympäristökorvaukseen kuuluvilla tiloilla 3 päätavoitetta olivat kannattavuuden parantaminen, satotason nosto ja kolmannen sijan jakoivat tuotoksen nosto sekä kustannustehokkuuden lisääminen. Sukupolvenvaihdos yhtenä kolmesta päätavoitteesta voi hyvin korreloida ympäristökorvauksen ulkopuolella olevien viljelijöiden ikäjakautuman kanssa, sillä puolet heistä oli 50–65 vuotiaita.

3 Tulokset pääkysymyksiin

3.1 Järjestelmään sitoutumiseen tai ulkopuolelle jättäytymiseen vaikuttaneet seikat

Kyselyssä viljelijää pyydettiin arvioimaan, missä määrin tietyt asiat ovat vaikuttaneet heidän ympäristökorvaukseen sitoutumiseen tai sen ulkopuolelle jäämiseen. Asiat, joita vastaajan piti arvioida, olivat toimenpiteiden vaivaton toteutus, toimenpiteiden joustavuus, pakollinen tilakohtainen toimenpide, tilakohtaisen toimenpiteen korvaustaso, lohkoikohtaiset toimenpiteet ja niiden valikoima, lohkoikohtaisten toimenpiteiden korvaustaso, niiden soveltuvuus tilalle, viljelytekniset syyt, peltopinta-ala, työmäärä sekä taloudellinen, vesiensuojellinen, luonnon monimuotoisuus ja maisemahyöty. Nämä asiat valittiin arvioitaviksi, koska niiden arveltiin olevan mahdollisia syitä liittyä tai jättäytyä ympäristökorvauksen ulkopuolella. Ympäristöasiat valittiin arvioitaviksi erityisesti siksi, että ympäristökorvauksella tavoitellaan ympäristön suotuista tilaa, joten ne liittyvät kiinteästi ympäristökorvaukseen ja siihen liittyvään arviointiin. Vaihtoehdot arvioitiin 3 – portaisen Likert asteikon mukaan niin, että joko ne olivat vaikuttaneet paljon, jonkin verran, tai ei lainkaan, lisäksi oli vaihtoehto ”en osaa sanoa”.

Tulosten perusteella ympäristökorvaukseen sitoutumiseen on eniten vaikuttanut taloudellinen hyöty sekä siihen liittyen tilakohtaisen toimenpiteen ja lohkoikohtaisten toimenpiteiden korvaustasot. Vähiten ovat vaikuttaneet ympäristöhyödyt eli vesiensuojellinen, luonnon monimuotoisuus ja maisema hyödyt.

Eri ikäryhmät

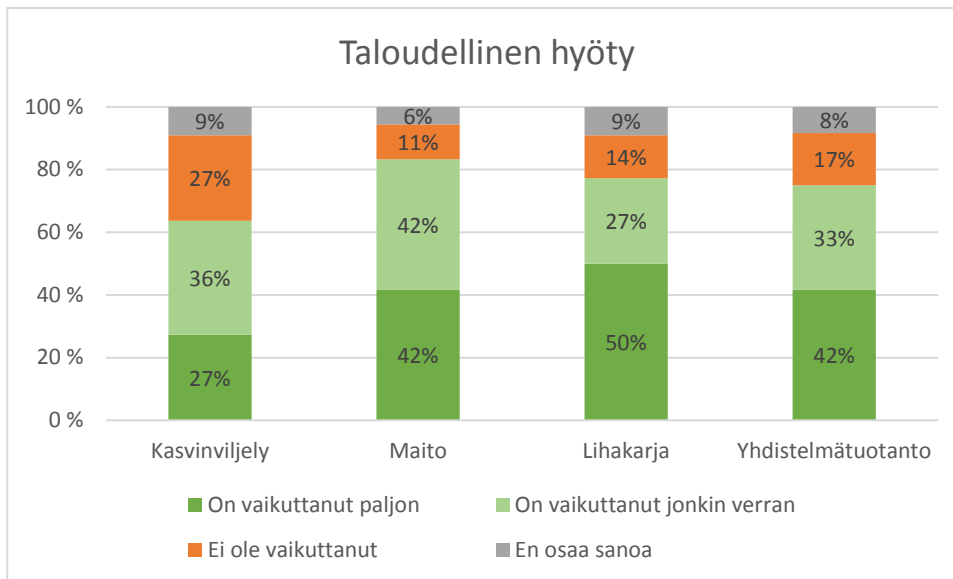
Ikäryhmien välillä oli havaittavissa pieniä eroavaisuuksia siinä, miten vastaukset olivat jakautuneet. 30–49 vuotiaiden ryhmässä toimenpiteiden vaivaton toteutus vaikutti paljon tai jonkin verran 64 %:lla, kun taas 50–65 vuotiailla se vaikutti hieman alle puolella (49 %). Toimenpiteiden joustavuus taas vaikutti paljon tai jonkin verran 40 %:lla 30–49 vuotiaiden ryhmässä. 50–65 vuotiaiden ryhmässä toimenpiteiden vaivaton toteutus vaikutti paljon tai jonkin verran 51 %:lla ja ei lainkaan vaikuttanut 31 %:lla. Pakollinen tilakohtainen toimenpide vaikutti ikäryhmässä 50–65 vuotiaat (63 %) isommalla osuudella kuin 30–49 vuotiailla (49 %). Samoin lohkoikohtaiset toimenpiteet ja niiden valikoima vaikuttivat paljon tai jonkin verran 50–65 vuotiailla 69 %:lla ja 30–49 vuotiailla hieman pienemmällä osuudella eli 56 %:lla. Lohkoikohtaisten toimenpiteiden korvaustaso vaikutti ikäryhmässä 50–65 vuotiaat 60 %:lla ja nuoremmassa ikäryhmässä 30–49 vuotiaat se vaikutti jopa 71 %:lla. Ikäryhmistä alle 30 vuotiaat ja yli 65 vuotiaat ovat jätetty tarkastelun ulkopuolelle vähäisten vastaajamäärien vuoksi.

Pää- ja sivuelinkeinona maataloutta harjoittavat

Toimenpiteiden vaivaton toteutus vaikutti suuremmalla osalla (81 %) pääelinkeinonaan maataloutta harjoittavista, kun taas sivuelinkeinonaan maataloutta harjoittavista 59 % totesi näin. Taloudellinen hyöty vaikutti paljon lähes puolella (48 %) maataloutta pääelinkeinonaan harjoittavilla, kun sivuelinkeinonaan maataloutta harjoittavista vain 18 % arvioi näin. Puolet (53 %) sivuelinkeinonaan maataloutta harjoittavista arvioi, ettei peltopinta-ala ole vaikuttanut, kun taas pääelinkeinona harjoittavista näin arvioi vain 29 %.

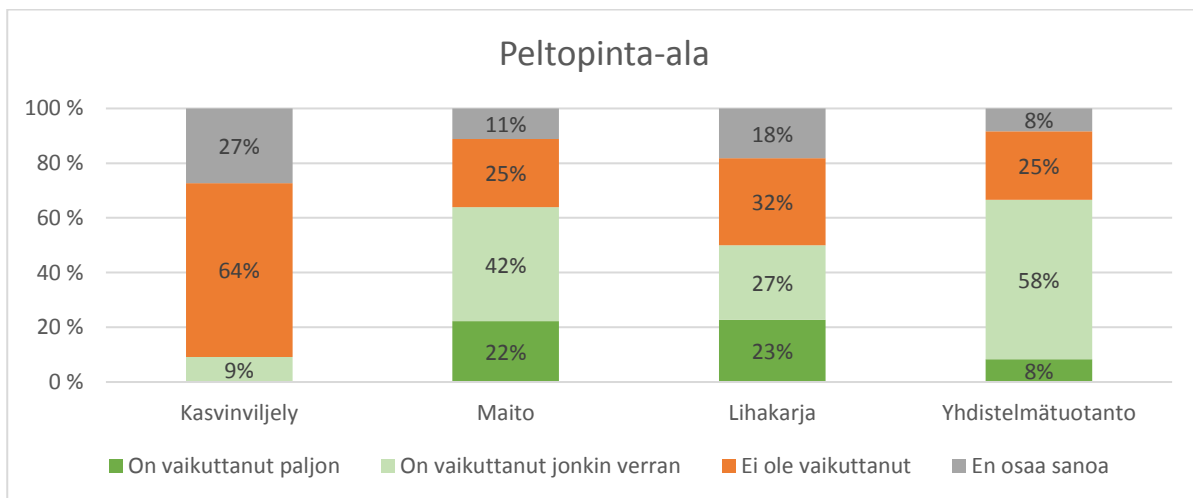
Päätuotantosuunta

Tuotantos suunnittain taloudellinen hyöty vaikutti eniten maidontuotannossa. Yhteensä 84 % maidontuotantoa harjoittavista vastaajista totesi taloudellisen hyödyn vaikuttaneen paljon tai jonkin verran. Kun taas esimerkiksi kasvinviljelytiloilla 64 % arvioi taloudellisen hyödyn vaikuttaneen paljon tai jonkin verran. (Kuvio 12.)

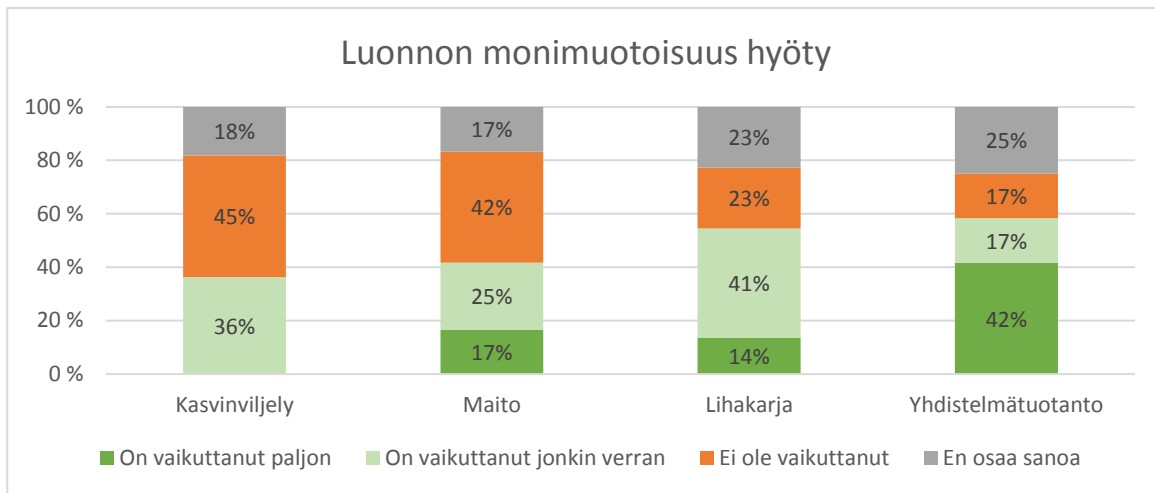
Kuvio 12. Taloudellisen hyödyn merkitys ympäristökorvaukseen sitoutumisessa.

Tuotantosunnasta riippuen ympäristökorvaukseen sitoutumiseen ja sen ulkopuolelle jäämiseen vaikutti myös peltopinta-ala. Kasvinviljelytiloilla peltopinta-ala ei vaikuttanut lainkaan 64 %:lla. Kun taas maidontuotantotiloista 25 % arvioi, ettei peltopinta-ala ole vaikuttanut lainkaan sitoutumiseen. Kasvinviljelytiloista vain 9 % arvioi peltopinta-alan vaikuttaneen jonkin verran. Kun taas esimerkiksi maidontuotannossa olevilla tiloilla peltopinta-ala vaikutti paljon 22 %:lla, jonkin verran 42 %:lla. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Peltopinta-alan merkitys ympäristökorvaukseen sitoutumisessa.

Tuotantosunta vaikutti myös siihen, miten suurella osalla luonnon monimuotoisuushyöty oli koettu vaikuttavan sitoutumiseen, esimerkiksi yhdistelmätuotantotiloista 42 % arvioi monimuotoisuus hyödyn vaikuttaneen paljon (katso kuvio 14). Kun taas kasvinviljelytiloista yksikään ei arvioinut asian vaikuttaneen paljon sitoutumiseen.

Kuvio 14. Luonnon monimuotoisuus hyödyn merkitys ympäristökorvaukseen sitoutumisessa.

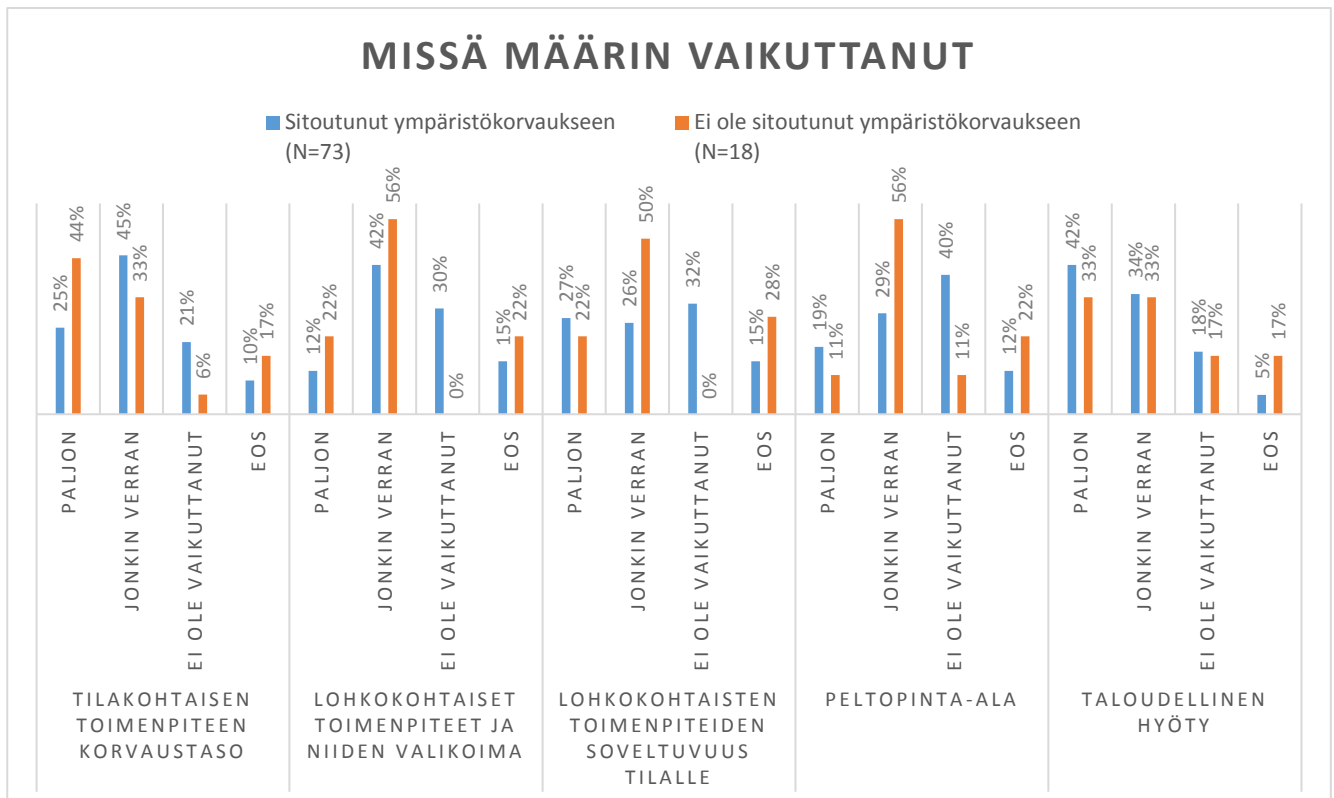
Tilan koko

Kyselyn tulosten perusteella ympäristöhyödyt eli vesiensuojelullinen, monimuotoisuus ja maisema hyödyt ovat vaikuttaneet yli 60 hehtaarin tiloilla enemmän kuin tätä pienemmillä tiloilla. Esimerkiksi vesiensuojelullinen hyöty on vaikuttanut jonkin verran tai paljon 60 %:lla yli 60 hehtaarin tiloista, kun taas pienemmillä tiloilla ne ovat vaikuttaneet alle 40 %:lla (alle 10 ha 38 %, 10–29 ha 25 %, 30–59 ha 35 %). Luonnon monimuotoisuus hyöty on vaikuttanut jonkin verran tai paljon yli 90 hehtaarin tiloilla 65 %:lla ja 60–89 hehtaarin tiloilla 50 %:lla, kun taas näitä pienemmillä tiloilla noin 40 %:lla. Maisemahyöty merkitsi vähiten kyselyssä mainituista ympäristöhyödyistä, mutta yli 90 ha ja alle 10 ha tiloista kummistakin puolet vastaajista arvioi maisemahyödyn vaikuttaneen jossain määrin.

Ympäristökorvaustilanne

Ympäristökorvaustilanteella tarkoitetaan tässä tilan sitoutumista tai sitoutumattomuutta ympäristökorvaukseen. Tässä kysymyksessä oletetaan, että ympäristökorvaukseen sitoutumattomat tilat ovat vastanneet siten, että arvioivat, missä määrin tietyt asiat ovat vaikuttaneet siihen, miksi eivät ole sitoutuneet. Asioita, joita arvioitiin, olivat toimenpiteiden vaivaton toteutus, toimenpiteiden joustavuus, pakollinen tilakohtainen toimenpide, tilakohtaisen toimenpiteen korvaustaso, lohkokohtaiset toimenpiteet ja niiden valikoima, lohkokohtaisten toimenpiteiden korvaustaso, niiden soveltuvuus tilalle, viljelytekniset syyt, peltopinta-ala, työmäärä sekä taloudellinen, vesiensuojelullinen, luonnon monimuotoisuus ja maisemahyöty. Ympäristökorvaukseen sitoutuneista tiloista oletetaan, että edellä mainitut asiat ovat vaikuttaneet sitoutumiseen.

Järjestelmän ulkopuolella olevilla tiloilla tilakohtaisen toimenpiteen korvaustaso eli tässä tapauksessa korvauksen pienuus oli vaikuttanut paljon 44 %:lla ympäristökorvauksen ulkopuolella jäämiseen. Myöskin lohkokohtaiset toimenpiteet ja niiden valikoima olivat vaikuttaneet paljon tai jonkin verran ympäristökorvauksen ulkopuolelle jäämiseen 78 %:lla korvaukseen sitoutumattomilla vastaajilla. Lohkokohtaisten toimenpiteiden soveltuvuus tilalle vaikutti paljon ja jonkin verran ympäristökorvauksen ulkopuolella olevilla tiloilla 72 %:lla. Peltopinta-ala vaikutti paljon tai jonkin verran ympäristökorvauksen ulkopuolella olevista tiloista 67 %:lla. Korvaukseen sitoutuneilla tiloilla taas 40 % oli sitä mieltä, ettei peltopinta-ala ole vaikuttanut lainkaan ympäristökorvaukseen sitoutumisessa. Järjestelmän ulkopuolella olevat tilat vastasivat myös ”en osaa sanoa” useammin kuin sitoutuneet. Kyselyn tulosten perusteella taloudellinen hyöty tai tässä tapauksessa hyödyttömyys oli 67 %:lla syy jättäytyä ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolelle. (Kuvio 15.)

Kuvio 15. Asiain, jotka ovat vaikuttaneet ympäristökorvaukseen sitoutumiseen.

Ympäristökorvausjärjestelmän ulkopuolella oleva viljelijä vastasi kyselyyn, että hänen järjestelmän ulkopuolelle jättäytymiseen on vaikuttanut paljon jokin muu syy kun kyselyssä mainittu:

"Olis pitänyt panna nimi paperiin, jonka sisällöstä ei ollut mitään tietoa! No, paljastui sitten, että on aivan älytön järjestelmä, jossa ei pysty tuottamaan laadukasta rehua eläimilleen."

3.2 Järjestelmän ymmärrettävyys

Kyselyn tulosten perusteella ympäristökorvausjärjestelmää piti miltei puolet (44 %) melko tai hyvin vaikeaselkoisena ja melko tai hyvin selkeänä vain 19 % vastaajista. Kolmasosa vastaajista piti ympäristökorvausjärjestelmää ei selkeänä eikä vaikeaselkoisena. (Katso taulukko 6) Ympäristökorvauksen todettiin olevan mm. myös "tyhjänpäiväinen" ja "sekasotku". Kuitenkin suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että oli saanut jossain määrin tai tarpeeksi ymmärrettävää tietoa ympäristökorvausjärjestelmästä. Vain 14 % oli sitä mieltä, että he eivät ole saaneet tarpeeksi ymmärrettävää tietoa ympäristökorvausjärjestelmästä. Kyselyssä ei käynyt ilmi millaista tietoa vastaajat olivat saaneet ympäristökorvausjärjestelmään liittyen.

Taulukko 6. Ympäristökorvausjärjestelmän ymmärrettävyys kyselyyn vastanneiden kokemana.

Ympäristökorvausjärjestelmä on mielestäni:

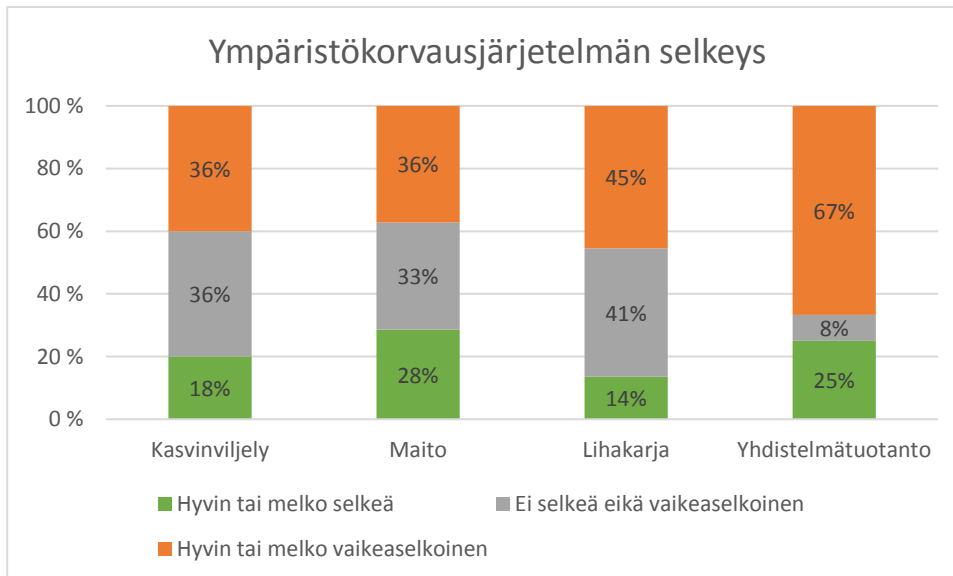
Hyvin tai melko selkeä	19 %
Ei selkeä eikä vaikeaselkoinen	33 %
Hyvin tai melko vaikeaselkoinen	44 %

Pää- ja sivuelinkeinona maataloutta harjoittavat

Pää- ja sivuelinkeinona maataloutta harjoittavien kesken ei ollut havaittavissa eroja siinä, millaisena ympäristökorvausjärjestelmä koetaan.

Tuotantosuunta

Yhdistelmätiloista yli puolet (67 %) arvioi, että ympäristökorvausjärjestelmä on hyvin tai melko vaikeaselkoinen. Selkeimpänä järjestelmää pitivät maidontuottajat, joista 28 % piti sitä hyvin tai melko selkeänä. (Kuvio 16)

Kuvio 16. Ympäristökorvausjärjestelmän selkeys eri tuotantosuunnittain.

Tila koko

Tilakokoluokassa 10–29 ha hyvin tai melko vaikeaselkoisena ympäristökorvausjärjestelmää piti jopa 60 % ja vain 10 % piti järjestelmää hyvin tai melko selkeänä. Taulukossa 7 on esitetty, miten selkeänä ympäristökorvausjärjestelmä koettiin eri tilakokoluokissa.

Taulukko 7. Ympäristökorvausjärjestelmän selkeys tilakokoluokittain.

Ymmärrettävyyden kokemus; % -osuudet tilakokoluokittain	Alle 10 ha (N=16)	10-29 ha (N=20)	30-59 ha (N=17)	60-89 ha (N=20)	Yli 90 ha (N=20)
Hyvin tai melko selkeä	19	10	35	5	30
Ei selkeä eikä vaikeaselkoinen	31	30	35	55	15
Hyvin tai melko vaikeaselkoinen	44	60	18	40	55

Ympäristökorvaustilanne

Huomion arvoista on se, että ympäristökorvauksen ulkopuolella olevista tiloista 61 % oli sitä mieltä, että ympäristökorvausjärjestelmä on hyvin tai melko vaikeaselkoinen. Kun taas ympäristökorvaukseen kuuluvista tiloista 38 % on tätä mieltä. Tulos sitoutumattomista tiloista on yhtenäinen aiemmin mainitun tilan kokoluokan tulosten kanssa, jossa 10-29 ha kokoluokassa 60 % arvioi ympäristökorvausjärjestelmän hyvin tai melko vaikeaselkoiseksi, nimittäin 61 % sitoutumattomista tiloista kuului kokoluokkaan 10-29 ha.

Taulukko 8. Ympäristökorvausjärjestelmän selkeys siihen sitoutuneisiin ja sitoutumattomiin jaoteltuna.

Ymmärrettävyyden kokemus; % -osuudet sitoutumisen mukaan	Sitoutunut	Ei ole sitoutunut
Hyvin tai melko selkeä	23	6
Ei selkeä eikä vaikeaselkoinen	36	28
Hyvin tai melko vaikeaselkoinen	38	61

3.3 Toimenpiteiden soveltuminen tiloille

Kyselyssä tiloja pyydettiin arvioimaan nykyisen ympäristökorvauksen toimenpiteiden soveltumista heidän tiloilleen, vaikka heillä ei olisi tällä hetkellä käytössä kyseisiä toimenpiteitä. Toimenpiteitä pyydettiin arvioimaan 5 -portaisen Likert asteikon mukaan, vastausvaihtoehtoja olivat seuraavat: erinomaisesti, hyvin, jossain määrin, melko huonosti ja huonosti. Lisäksi vastausvaihtoehtona oli ”ei ole mahdollista valita tilalle”, jottei toimenpiteitä, joita tilalle ei voi valita, arvioitaisi ”väärin” perustein huonoiksi.

Toimenpiteistä parhaiten tiloille sopisi kyselyn tulosten perusteella peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys. Lisäksi erinomaisesti tai hyvin tiloille sopivia toimenpiteitä olivat myös ravinteiden tasapainoinen käyttö ja ympäristöhoitonurmet. Huonoiten tiloille sopiviksi toimenpiteiksi rankattiin valumavesien hallinta sekä ravinteiden ja orgaanisen aineksen kierrättäminen. Kyselyyn ei vastannut yhtäkään puutarhatilaa, joten puutarhatiloille suunnatut toimenpiteet (puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu ja orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla) jäivät pois tarkastelusta.

Ikäryhmät

50–65 vuotiaista lähes puolet (46 %) totesi, että ravinteiden ja orgaanisen aineksen kierrättäminen soveltuu heidän tiloilleen melko huonosti tai huonosti ja vain 14 % heistä totesi, että se soveltuu erinomaisesti tai hyvin. 30–49 vuotiaiden ryhmässä melko huonosti tai huonosti valinneita oli 22 % ja hyvin tai erinomaisesti valinneita 24 %.

Pää- ja sivuelinkeinona maataloutta harjoittavat

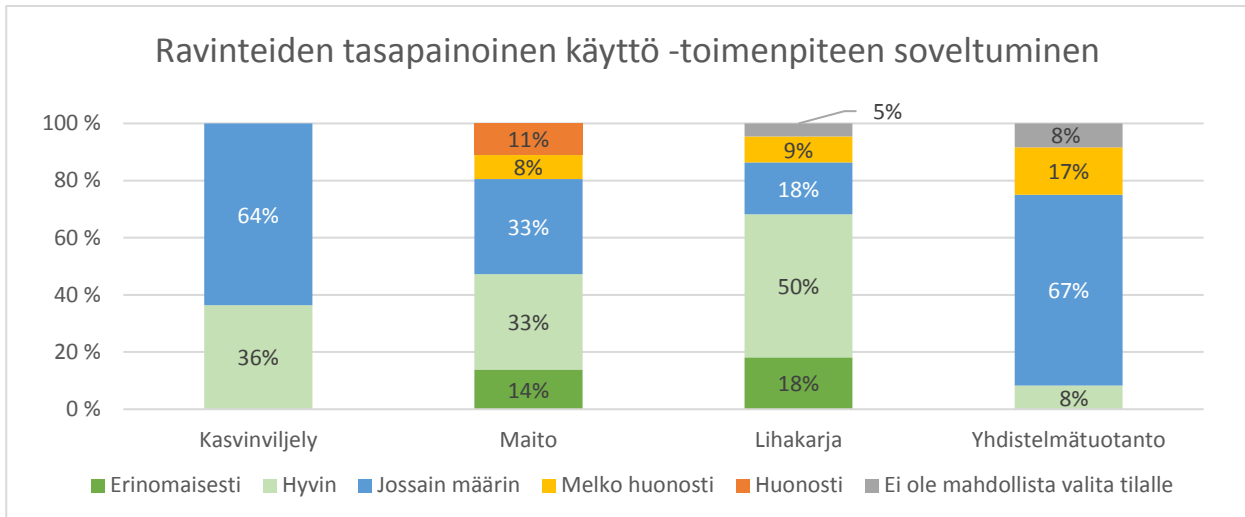
Lähes puolet sivuelinkeinonaan maataloutta harjoittavista tiloista arvioi, ettei lietalannan sijoittaminen peltoon toimenpidettä ole mahdollista valita heidän tiloilleen – mikä selittyy sillä, että suurimmalla osalla näistä tiloista lannantyyppinä oli kuivalanta.

Tila koko

Tilan koko ei juuri merkittävästi vaikuttanut ympäristökorvauksen toimenpiteiden soveltumiseen tiloille. Alle 10 hehtaarin tiloista yli puolet (63 %) arvioi, että lietalannan sijoittaminen peltoon- toimenpidettä ei ole mahdollista valita tilalle, kun taas esimerkiksi yli 90 hehtaarin tiloista vastaava osuus oli vain 20 %. Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys katsottiin soveltuvan erinomaisesti tai hyvin 80–95%:lle yli 60 hehtaarin tiloista, kun alle 10 hehtaarin tiloilla vastaava osuus oli 50 %. Alle 10 hehtaarin tiloista noin kolmasosa (31 %) tosin arvioi tämän toimenpiteen soveltuvan tilalle jossain määrin.

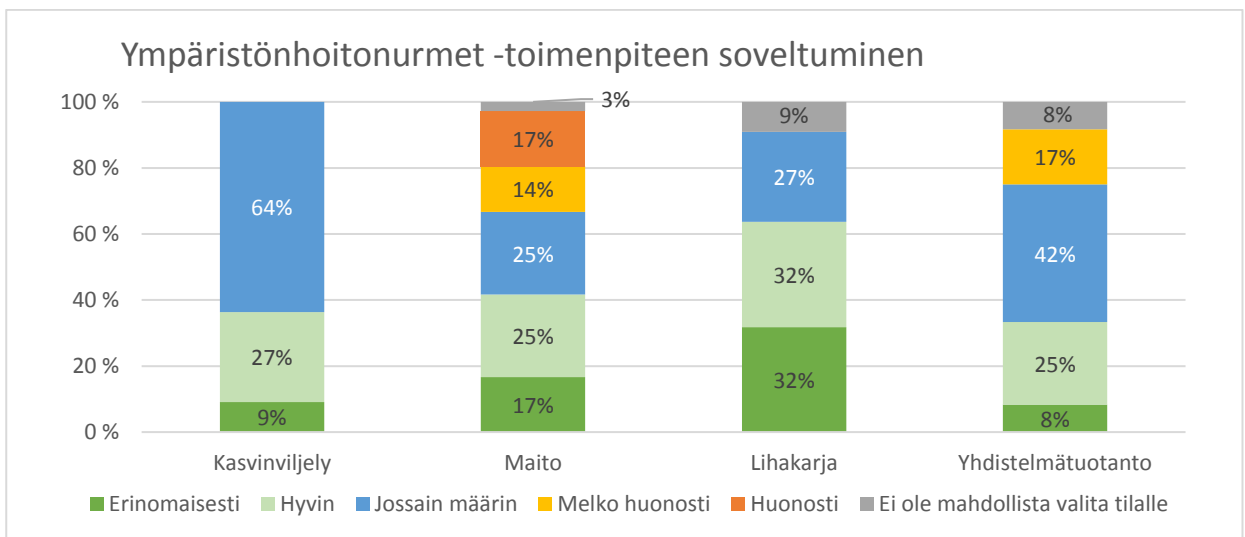
Tuotantosuunta

Tuotantosuunta vaikutti jossain määrin tilojen arvioihin toimenpiteiden soveltuvuudesta, esimerkiksi lihakarjatiloihin 68 % arvioi ravinteiden tasapainoisen käyttö -toimenpiteen soveltuvan tilalleen erinomaisesti tai hyvin, kun muilla tuotantosuunnilla vastaava osuus oli alle puolet. Huonoiten tilalleen soveltuvaksi tämän toimenpiteen arvioivat maidontuotannossa olevat tilat, joista 19 % arvioi kyseisen toimenpiteen soveltuvan huonosti tai melko huonosti. (Kuvio 17)

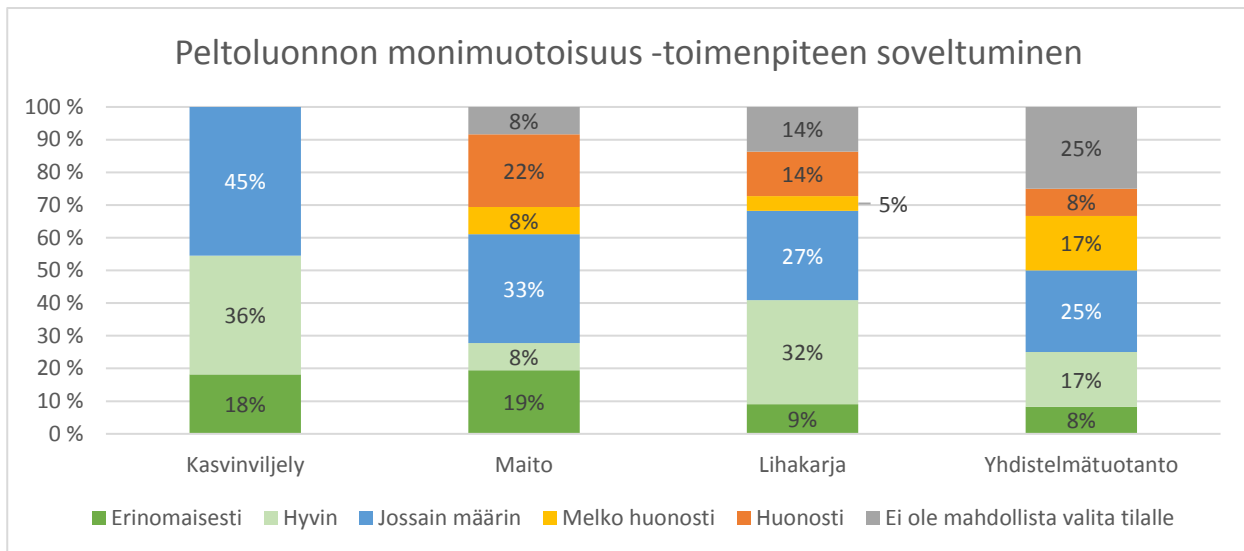
Kuvio 17. Tilakohtaisen toimenpiteen soveltuminen eri tuotantosuuntien tiloille.

Ympäristönhoitonurmet -toimenpide arvioitiin soveltuvan erinomaisesti tai hyvin 64 %:lle lihakarjatilaille, jopa puolet näistä tiloista totesi toimenpiteen soveltuvan erinomaisesti tilalleen. Tämän toimenpiteen huonoiten tilalleen soveltuvaksi arvioivat maidontuotanto tilat, joista noin kolmasosa (31 %) arvioi, että se soveltuu heidän tiloilleen huonosti tai melko huonosti. (Kuvio 18)

Kuvio 18. Ympäristönhoitonurmet - toimenpiteen soveltuminen eri tuotantosuuntien tiloille.

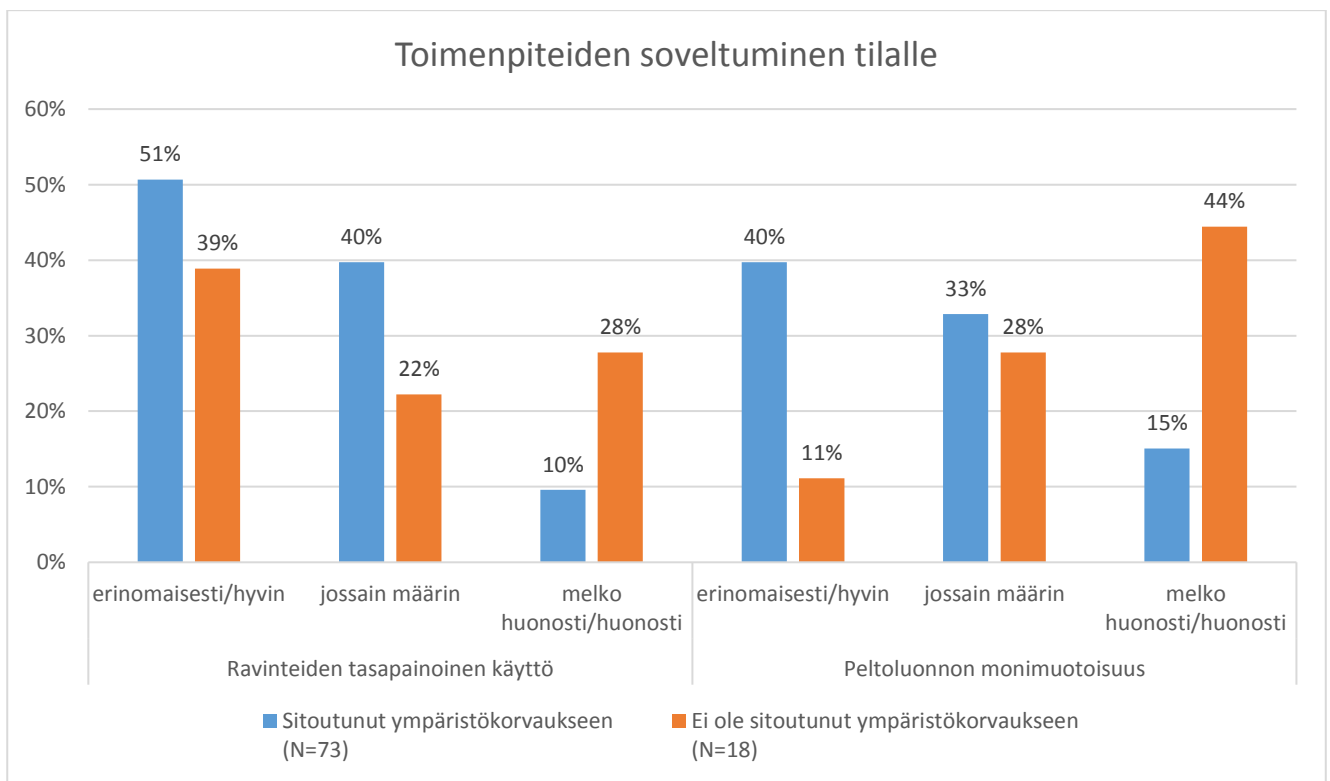
Peltoluonnon monimuotoisuus –toimenpide arvioitiin parhaiten tilalle soveltuvaksi kasvinviljelytiloilla, sillä hieman yli puolet (54 %) arvioi toimenpiteen soveltuvan tilalleen erinomaisesti tai hyvin. Myös lähes puolet (41 %) lihakarjatilasta arvioi toimenpiteen soveltuvan heidän tiloilleen erinomaisesti tai hyvin. Maidontuotannossa olevista tiloista 22 % arvioivat kyseisen toimenpiteen soveltuvan tilalleen huonosti ja 8 % tiloista arvioi, että melko huonosti. (Kuvio 19.)

Kuvio 19. Peltoluonnon monimuotoisuus-toimenpiteen soveltumine eri tuotantosuuntien tiloille.

Ympäristökorvaustilanne

Ympäristökorvauksen ulkopuolella olevista tiloista lähes kolmasosa (28 %) oli sitä mieltä, että ravinteiden tasapainoinen käyttö -toimenpide soveltuu heidän tiloillensa melko huonosti tai huonosti. Vastaava osuus korvaukseen sitoutuneilla tiloilla oli vain 10 %. Erinomaisesti tai hyvin tämän toimenpiteen arvioi soveltuvan tilalle 39 % korvauksen ulkopuolella olevista tiloista, kun sitoutuneilla vastaava osuus oli 51 %. Jossain määrin toimenpiteen soveltumisen arvioi tilallensa 22 % korvauksen ulkopuolella olevista tiloista ja sitoutuneista taas 40 %. Peltoluonnon monimuotoisuus -toimenpiteen arvioi melko huonosti tai huonosti tiloilleen sopivaksi 44 % korvauksen ulkopuolella olevista tiloista, kun sitoutuneilla vastaava osuus oli vain 15 %. (Kuvio 20.)

Kuvio 20. Toimenpiteen soveltuminen tiloille, erikseen jaoteltu korvaukseen sitoutuneet ja sitoutumattomat.

3.4 Ympäristöhaittoja vähentävien toimenpiteiden tekeminen

Kyselyssä viljelijöiltä kysyttiin tekevätkö/tekisivätkö he ympäristöhaittoja vähentäviä toimenpiteitä ilman ympäristökorvaukseen kuulumista. Lisäksi heitä pyydettiin kertomaan, millaisia toimia he tekevät/tekisivät tai miksi eivät tekisi tällaisia toimia lainkaan.

Suurin osa vastaajista (75 %) tekevät tai tekisivät ympäristöhaittoja vähentäviä toimia myös ilman ympäristökorvausta. Tällaisia toimia ovat mm. suojakaistat vesistöihin sekä muut vesiensuojelu toimenpiteet, kuten valumavesien hallinta ja lannoitteiden sekä kasvinsuojeluaineiden rajoittaminen vesistöjen lähellä. Useampi vastaajista totesi myös toteuttavansa maltillista lannoitusta, esim. lannoitteet käytetään siellä, missä niistä on hyötyä. Alla muutama avain vastaus, minkä tyyppisiä ympäristöhaittoja vähentäviä toimia tehtäisiin ilman korvausta:

"80 % kasvipeitteisenä ympäri vuoden"

"Viljavuusnäytteet, suojakaistat"

"Viljavuustutkimus -> ravinteiden käyttö. Kasvinsuojeluaineiden käyttö"

"Maanmuokkaukseen liittyvät ja työmäärää säästävät toimet"

"Lannoitteiden käyttö harkittava tarkkaan hinnan vuoksi, yleinen ympäristön suojele."

"Pyrkimyksenä vähentää lietelannan syyslevitystä, tulevaisuudessa se mullataan nurmille"

Vastaajista 25 % ei tee/tekisi ympäristöhaittoja vähentäviä toimia ja syyksi ilmoitetaan mm. liian pieni pinta-ala sekä rahalliset syyt. Seuraavassa on muutama avoin vastaus syistä, miksi ympäristöhaittoja vähentäviä toimia ei tehdä/tehtäisi:

"Ei ole varaa tehdä katteettomia töitä."

"Meillä on aina viljelty luonto huomioon ottaen viljavuustutkimuksen tulosten mukaan, kun se vain on mahdollista. Silloin, kun oltiin ympäristötuen piirissä, ei ollut mahdollista lannoittaa pelloja tarpeen mukaisesti ja se näkyy nyt kasvussa! Jos Suomen pitää ehdoin tahdoin vaikeuttaa viljelyn kannattavuutta muuta Eurooppaa ankarammilla säännöillä, kuuluu siitä maksaa riittävä korvaus, että voi ostaa ne puuttuvat rehut karjalle tai vastaavasti viljantuottajille korvaus, kun vilja ei täytä ostajan vaatimuksia, huluista kun ei täyttä hintaa makseta!"

"Maatilojen tuet on jo nyt liikaa erotettu tuotannosta kaikkeen muuhun "yleishyödylliseen"

Ikäryhmät

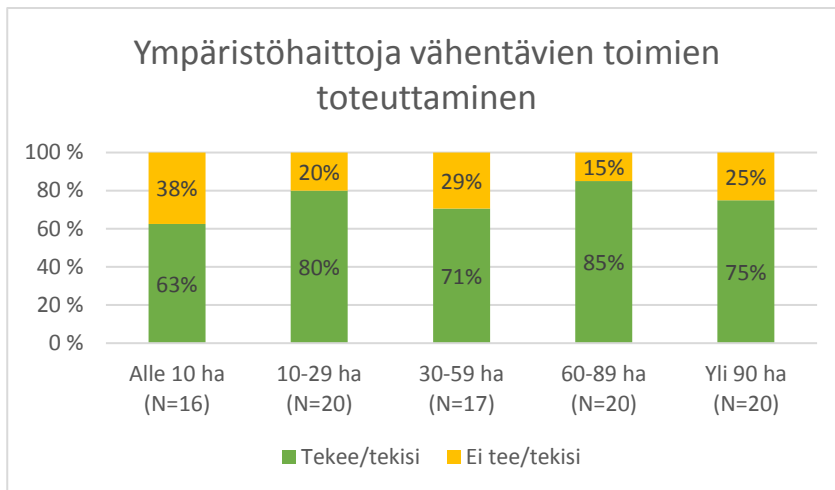
Ikäryhmittäin tarkastelussa 30–49 vuotiaista 76 % ja 50–65 vuotiaista 62 % tekisi ympäristöhaittoja vähentäviä toimia.

Pää- ja sivuelinkeinona maataloutta harjoittavat

Pääelinkeinonaan maataloutta harjoittavista ympäristötoimia tekevät/tekisivät 77 % ja sivuelinkeinona harjoittavista taas 82 %.

Tila koko

Tilakoon vaikutus ympäristöhaittojen vähentävien toimenpiteiden toteuttamishalukkuuteen on esitetty kuviossa 21. Suurin osa vastaajista tekee/tekisi ympäristöhaittoja vähentäviä toimia ilman ympäristökorvausta. Kuitenkin alle 10 hehtaarin tiloista 38 % ei tee/tekisi ympäristöhaittoja vähentäviä toimia ilman ympäristökorvausta. Eniten ympäristöhaittoja vähentäviä toimia ilman ympäristökorvausta tekevät/tekisivät 60–89 hehtaarin tilat (85 %).

Kuvio 21. Ympäristöhaittoja vähentävien toimien toteuttaminen ilman ympäristökorvausta.

Ympäristökorvaus tilanne

Ympäristökorvaukseen kuuluvista tiloista 82 % totesi tekevänsä ympäristöhaittoja vähentäviä toimenpiteitä, kun korvaukseen sitoutumattomista näin tekisi hieman yli puolet (56 %).

3.5 Toimenpiteet, jolla ympäristön tilaa parannetaan

Viljelijöiltä kysyttiin lisäksi sitä, millaiset toimenpiteet heidän mielestään parantaisivat ympäristön tilaa heidän omilla tiloillaan ja niiden läheisyydessä. Vihjeeksi tähän avoimeen kysymykseen annettiin, että toimenpide voi olla nykyisen ympäristökorvauksen tai edellisten tukien toimenpiteiden kaltaisia tai sovellutuksia tai aivan itse ideoituja. Vastauksia saatiin tähän avoimeen kysymykseen yhteensä 44 kpl eli lähes puolet (47 %) kyselyyn vastaajista kommentoi asiaa jotenkin.

Suurimman suosion saivat maankasvukunto ja siitä huolehtiminen, kasvukunnon parantamiseen liittyvät mm. ojituksista ja salaojituksista huolehtiminen sekä eroosion ehkäisy esim. suorakylvöllä. Toiseksi paras toimenpide, jolla viljelijöiden mielestä ympäristön tilaa parannetaan, oli vesien- ja rantojen suojelu. Vesien- ja rantojen suojelussa vesistöihin ulottuvilla pelloilla on suojavyöhykkeet sekä pyritään ehkäisemään lannoitteiden/lannan ja kasvisuojeluaineiden päätymistä vesistöihin. Kolmanneksi suosituin oli nykyisen ympäristökorvauksen toimenpide, lietelannan sijoittaminen peltoon. Muista toimenpiteistä kannatusta saivat myös talviaikainen kasvipeitteisyys sekä nykyinen tilakohtainen toimenpide ravinteiden tasapainoinen käyttö (hyvä ravinnekierto). Eräissä avoimessa vastauksessa todettiin myös, että ”*Tukitason nosto, niin voisi kiinnostaa nämä asiat enemmän*”, mikä kiteytti muutaman muunkin vastaajan ajatuksen. Näin ollen ympäristön tilaa parantavia toimenpiteitä tehtäisiin, jos niistä saataisiin palkkaa ja niiden tekeminen olisi taloudellisesti kannattavaa.

Ongelmaksi koettiin ympäristön tilaa parantavien toimenpiteiden teossa mm. pieni pelto pinta-ala, jolloin tila ei pysty toteuttamaan kaikkia toimenpiteitä ja toimenpiteiden toteutus jää pienialaiseksi. Myös pieni pelto pinta-ala koettiin vaikeaksi, sillä silloin kaikki käytettävissä oleva peltoala on käytettävä tehokkaasti hyvän sadon tuottamiseen, esim. monella eläintilalla rehun määrä on maksivoitava. Hyvä sato mainittiin myös muutamaa otteeseen ympäristön tilaa parantavana toimenpiteenä, jolloin hyvä kasvusto käyttää tehokkaasti maan ravinteet hyödyksi eikä ravinteita pääse huuhtoutumaan. Hyvän sadon tuottamiseksi todettiin, että tarvittaisiin suurempia lannoitusmääriä, joskin osa vastaajista oli sitä mieltä, että pienemmät lannoitusmäärät parantavat ympäristön tilaa.

Seuraavaksi muutama kyselystä poimittu avoin vastaus:

”Kasvipeitteisyysvaatimukset ja ravinteiden tasapainoinen käyttö. Pinta-ala pieni, joten ei pysty suuriin toimenpiteisiin.” (Alle 10 hehtaarin tila.)

”Peltoalaa voisin kasvattaa, mutta lisää peltoa ei ole saatavilla. Suurempi peltoala mahdollistaisi ympäristöä vähemmän kuormittavan viljelyn. Kotieläintilana riittävä sato on korjattava pienehköltä alalta. Sadon korjuuvelvoite ja viljelijän yläikärajan poistuminen lisäsi näennäisviljelyä, joka on pois aktiiviviljelijöiden peltoalasta!” (30–59 hehtaarin tila.)

”Järkevä pinta-ala suhteessa tilan eläinmäärään. Tilallani on isohko suojavyöhyke ala, joka hyödynnetään eläinten rehuna sekä kuivikkeina. Nurmen suhteellisen alan nosto.” (Yli 90 hehtaarin tila.)

”Lietelannan multaaminen nurmille. Lietelannan syyslevityksestä luopuminen. Lannoitustasot liian alhaisia, satotasoissa ei päästä siihen, mihin peltojen/kasvien satopotentiaali riittää.” (Yli 90 hehtaarin tila.)

3.6 Ympäristökorvauksen tavoitteet

Ympäristökorvauksen taustalla olevat tavoitteet koettiin suurimmassa osassa vastauksia jossain määrin tutuiksi ja vain alle 10 %:lle ne eivät olleet lainkaan tuttuja. Muutama vastaaja todennut, että heidän ympäristötietoutta on lisännyt paitsi ympäristökorvaus myös vesiasiat ja ravinnetalous.

Tila koko

Alle 10 hehtaarin tiloista neljäsosalle (25 %) ympäristökorvauksen tavoitteet eivät olleet lainkaan tuttuja, 10–29 hehtaarin kokoisilla tiloilla vastaava osuus oli 10 %, 30–59 ha tiloilla 6 %:lle ja 60–89 ha tiloilla 5 %:lle. Yli 90 hehtaarin tiloilla yksikään vastaajista ei todennut, että tavoitteet eivät olisi lainkaan tuttuja.

Ympäristökorvaus tilanne

Ympäristökorvaukseen sitoutumattomista tiloista yli viidennekselle (22 %) ympäristökorvauksen tavoitteet eivät olleet lainkaan tuttuja, kun verrataan sitoutuneisiin tiloihin (4 %). Ympäristökorvaukseen kuuluvat totesivat, että ympäristönkorvaus on jossain määrin lisännyt heidän tietoja ympäristön tilaan tai maatalouden ympäristövaikutuksiin liittyen. Vain 6 % näistä totesi, että ympäristökorvaus ei ole lisännyt heidän tietojaan lainkaan. Ympäristökorvaukseen sitoutumattomia ei pyydetty vastaamaan tähän liittyvään kysymykseen.

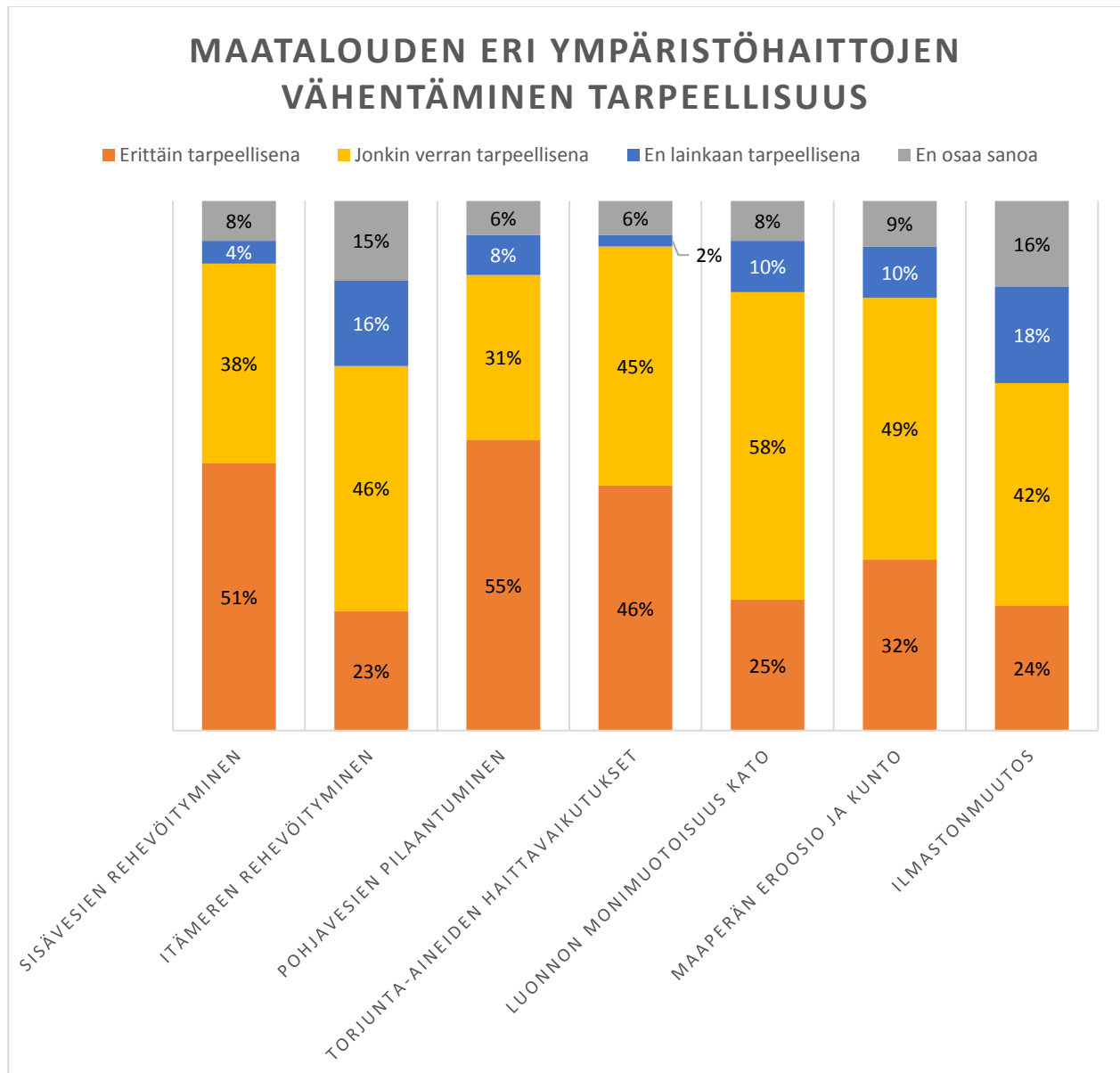
3.7 Ympäristöhaittojen vähentämistarpeen arviointi

Eräissä kysymyksessä pyydettiin arvioimaan muutamien ympäristöhaittojen vähentämistarvetta maatalouden osalta. Ympäristöhaittoja, joita pyydettiin arvioimaan, olivat sisävesien ja Itämeren rehevöityminen, pohjavesien pilaantuminen, torjunta-aineiden haitalliset vaikutukset, luonnon monimuotoisuuden vähentyminen, maaperän eroosion ja huonontumisen vähentyminen sekä ilmastonmuutos. Haittojen vähentämistarve pyydettiin arvioimaan 3 – portaisella Likert asteikolla, lisäksi oli vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa”.

Erittäin tarpeellisena nähtiin pohjavesien pilaantumisen (55 %) ja sisävesien rehevöitymisen (51 %) vähentäminen (kuvio 22). Vähiten tarpeellisena nähtiin Itämeren rehevöitymisen ja ilmastonmuutoksen vähentäminen. Itämeri sijaitsee kaukana Etelä-Savosta, joten sen rehevöityminen ei välttämättä kosketa alueen viljelijöitä niin paljon kuin esim. sisävesien rehevöityminen. Ilmastonmuutos taas on hyvin laaja käsite, joten sen ei välttämättä tunneta koskettava yksinomaan eteläsavolaisia viljelijöitä. Ilmastonmuutos-kohtaa oli myös eräissä paperivastauksessa kommentoitu, että *”jääkausia tulee ja menee”*

Yllättävää oli se, että torjunta-aineiden haitalliset vaikutuksien, esim. pölyttäjäkuolemien, vähentämisen koki erittäin tai jonkin verran tarpeelliseksi jopa 92 % vastaajista eli lähes kaikki ja vain 2 % oli sitä mieltä, ettei näiden haitallisten vaikutusten vähentäminen ole tarpeellista. Niin sanottu pölyttäjäkriisi, eli pölyttäjien väheneminen, onkin hyvin ajankohtainen aihe sekä Suomessa että maailmalla, jos seuraa

viimeaikaisia uutisia (esim. YLE.fi; Professori uusista tutkimustuloksista torjunta-aineiden haitoista pölyttäjille: ”Lisää paineita täyskieltoon”, julkaistu 4.7.2017). Niin maailmalla kuin Suomessa pölyttäjien määrä on vähentynyt ja monet lajit ovat uhanalaistuneet, esimerkiksi Suomessa mesipistiäisistä 20 % ja perhosista 17 % on arvioitu uhanalaisiksi. Tällä on suuri vaikutus maapallon ruoantuotantoon pitkällä aikavälillä, sillä maapallon viljellyistä kasveista yli 25 % on riippuvaisia pölyttäjien tekemästä työstä. (Ympäristö.fi; Pölyttäjät vähenevät – maailman ruoantuotanto vaarantuu, tiedote 17.3.2016.) Uhanalaisuuden punainen kirja (2010) mainitsee, ettei kemiallisten haittavaikutusten katsota olevan yhdenkään lajin uhanalaistumisen pääsyy, mutta 25 lajilla sen katsottiin olevan yksi uhanalaistumisen syistä (Suomen lajien uhanalaisuus; Punainen kirja 2010, Rassi, P. ym). Kuviossa 22 on esitetty haittojen vähentämisen tarpeellisuudesta ympäristöhaittakohteisesti.

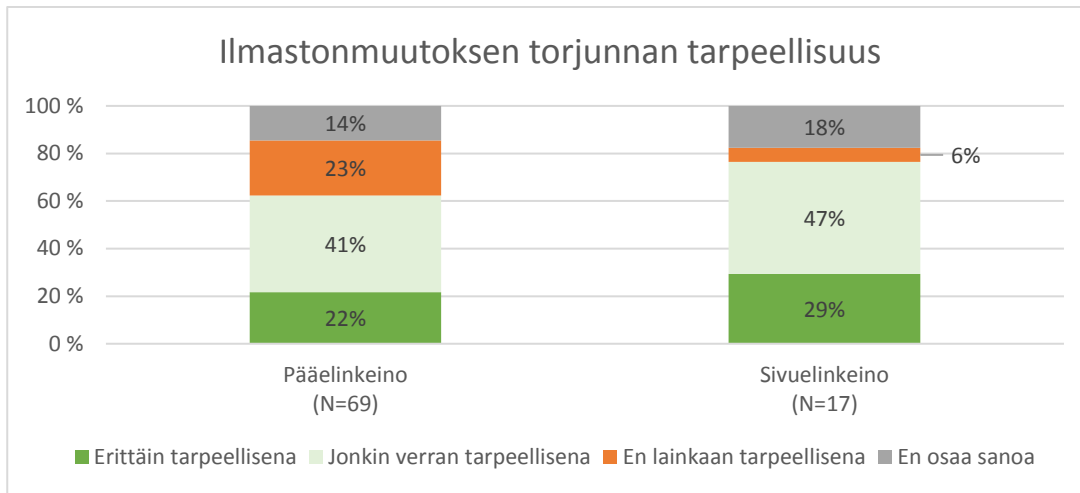

Kuvio 22. Kyselyyn vastanneiden arviot eri ympäristöhaittojen vähentämisen tarpeellisuudesta.

Pää- ja sivuelinkeino

Ilmastonmuutoksen torjunnan tarpeellisuus koettiin hieman eritavalla riippuen siitä oliko maatalous vastaajalle pää- vai sivuelinkeino. Sivuelinkeinona maataloutta harjoittavista hieman suurempi osa piti ilmastonmuutoksen torjuntaa tarpeellisenä kuin pääelinkeinona harjoittavista. Sivuelinkeinonaan

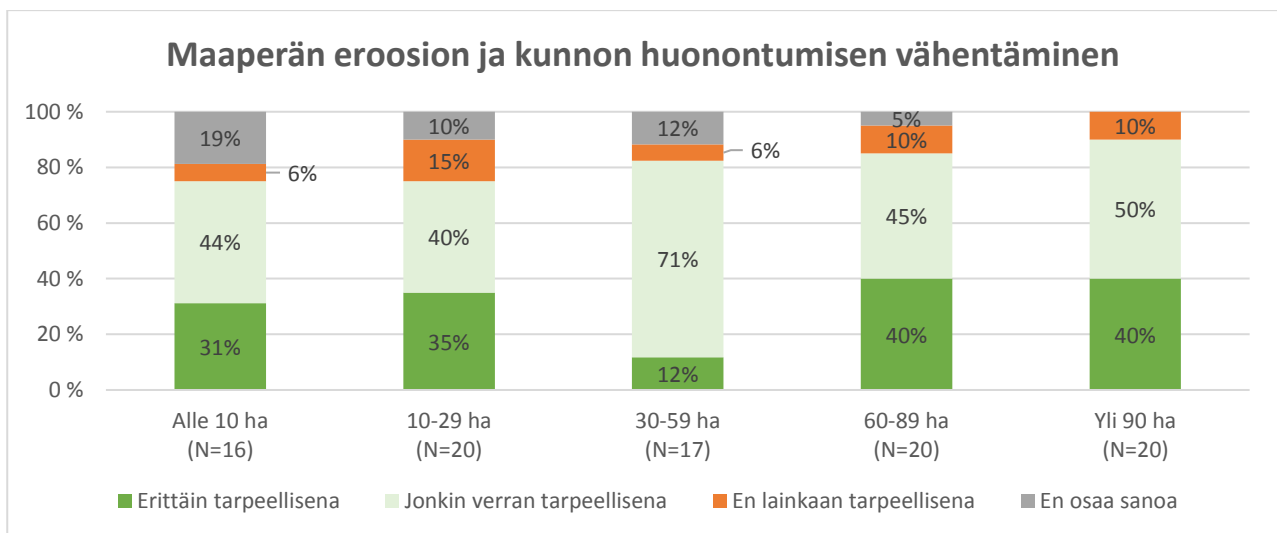
maataloutta harjoittavista 76 % piti ilmastonmuutoksen torjuntaa erittäin tai jonkin verran tarpeellisenä, kun vastaava osuus pääelinkeinona harjoittavista 63 %. Lisäksi pääelinkeinona maataloutta pitävistä 23 % (12 kpl) oli sitä mieltä, ettei ilmastonmuutoksen torjunta ole lainkaan tarpeellista. Sivuelinkeinona pitävistä vain 6 % (1 kpl) oli tätä mieltä. (Kuvio 23)

Kuvio 23. Vastaajien mielipiteet ilmastonmuutoksen torjunnan tarpeellisuudesta.

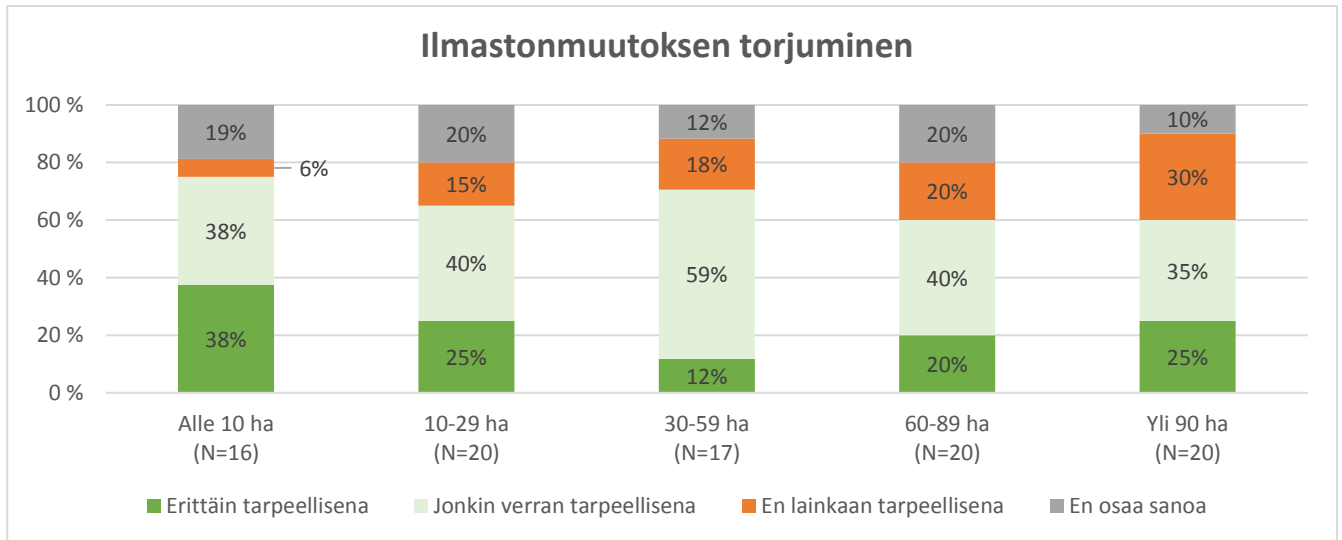
Tila koko

Tilakoko vaikutti ympäristöhaittojen vähentämisen tarpeellisuus arvioon, esimerkiksi mitä isompi tila sitä suurempi osuus piti maaperän eroosion ja kunnan huonontumisen vähentämistä tarpeellisenä tai jonkin verran tarpeellisenä. Pieni notkahdus on kuitenkin kokoluokassa 30–59 ha, jossa vain 12 % pitää tämän ympäristöhaitan vähentämistä erittäin tarpeellisenä, verrattuna siihen, että muissa kokoluokissa vähintään kolmasosa piti asiaa erittäin tarpeellisenä. (Kuvio 24)

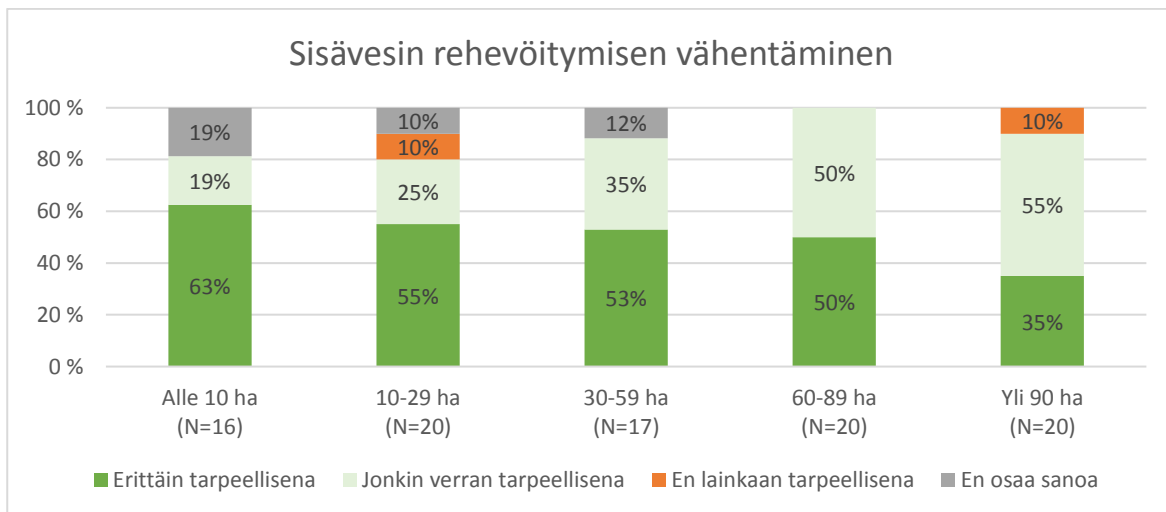
Kuvio 24. Maaperän eroosion ja kunnan huonontumisen vähentämisen tarpeellisuus eri tilakokoluokissa.

Ilmastonmuutoksen torjuminen taas koettiin suuremmissa kokoluokissa vähemmän tarpeelliseksi kuin pienissä kokoluokissa, esimerkiksi 30 % yli 90 ha tiloista oli sitä mieltä, ettei se ole lainkaan tarpeellista ja alle 10 ha tiloista vain 6 %. (Kuvio 25)

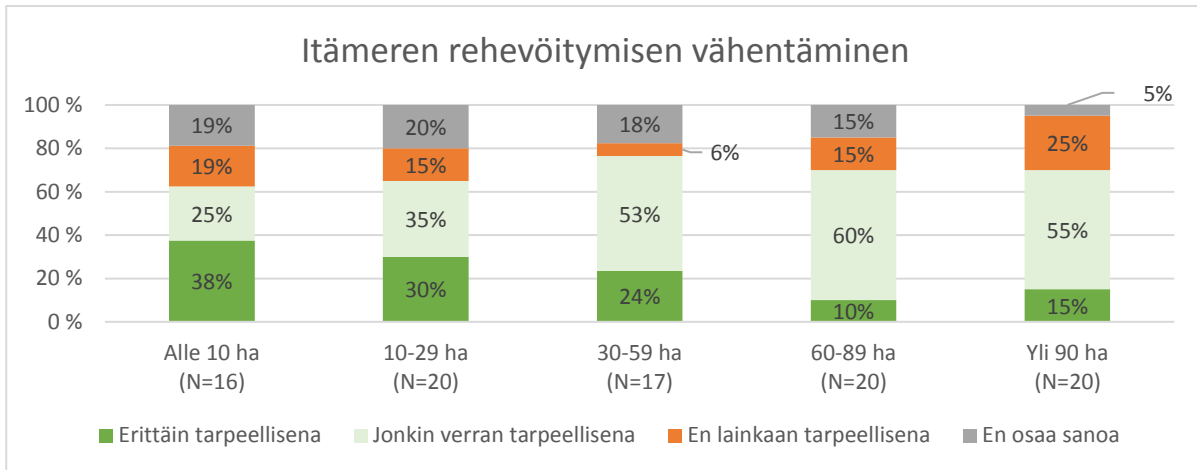

Kuvio 25. Ilmastomuutoksen torjumisen tarpeellisuus eri tilakokoluokittain.

Myös vesien rehevöitymisen vähentämisen tarpeellisuudessa oli tilakoon mukaisia eroavaisuuksia, esimerkiksi sekä sisävesien että Itämeren rehevöitymisen vähentäminen koettiin erittäin tarpeelliseksi suuremmalla osalla pieniä tiloja kuin suurempia tiloja. Kaikissa luokissa suurin osa vastaajista koki asian erittäin tai jonkin verran tarpeelliseksi, mutta erittäin tarpeelliseksi asian kokeneiden osuus vähenee mitä suurempi tilakokoluokka on kyseessä. Esimerkiksi sisävesien rehevöitymisen kokivat erittäin tarpeelliseksi 63 % alle 10 hehtaarin tiloista ja yli 90 hehtaarin tiloista tästä lähes puolet vähemmän eli 35 %. (Kuviot 26 ja 27)

Kuvio 26. Sisävesien rehevöitymisen vähentämisen tarpeellisuus eri tilakokoluokittain.

Kuvio 27. Itämeren rehevöitymisen vähentäminen eri tilakokoluokittain.

Ympäristökorvaustilanne

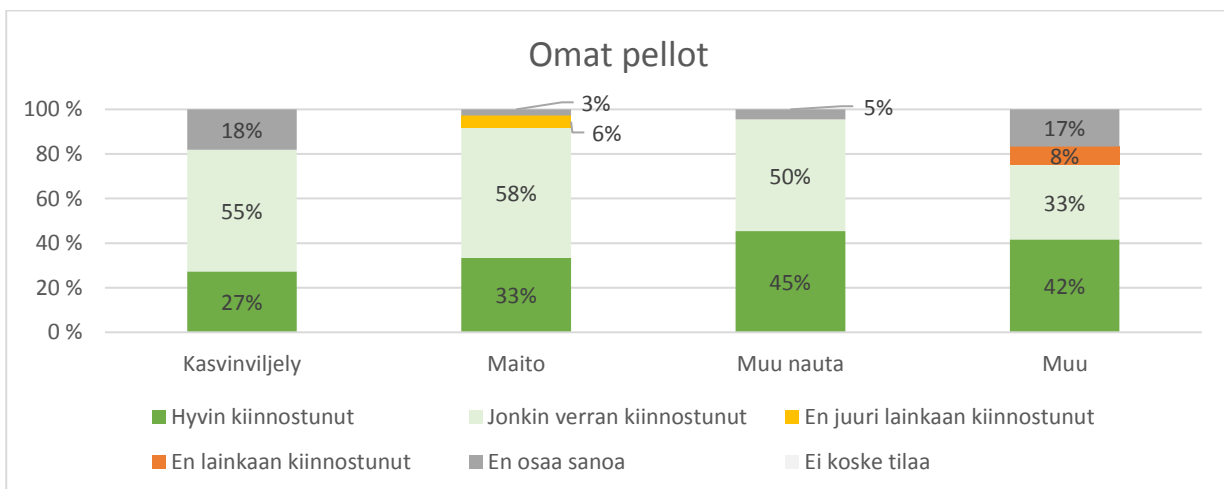
Ympäristökorvauksen ulkopuolella olevista tiloista pienempi osuus arvioi Itämeren rehevöitymisen vähentämisen tarpeelliseksi kuin sitoutuneista tiloista. Esimerkiksi sitoutuneista 77 % arvioi tämän ympäristöhaitan vähentämisen erittäin tai jonkin verran tarpeelliseksi, kun taas sitoutumattomista näin arvioi 44 %. Sitoutumattomista 28 % oli sitä mieltä, ettei tämän ympäristöhaitan vähentäminen ole lainkaan tarpeellista, kun taas sitoutuneilla näin kertoi vain 12 %.

3.8 Omistuksessa ja vuokralla olevat pellot

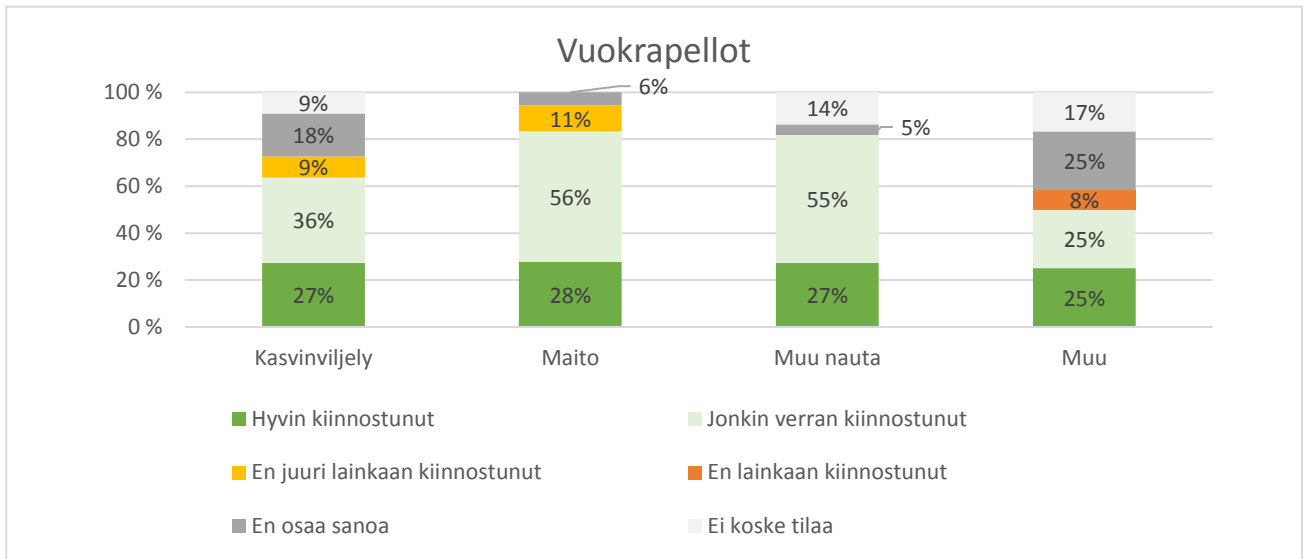
Eroja kiinnostuksessa toteuttaa ympäristöhaittoja vähentäviä toimia viljelijän omistuksessa ja vuokralla olevilla pelloilla ei juuri ollut havaittavissa. Tosin hieman suurempi osuus vastaajista oli hyvin kiinnostuneita toteuttamaan ympäristötoimia omilla pelloillaan kuin vuokrapelloilla. Ikäryhmien välillä ei ollut havaittavissa eroja. Eri tilakokoluokkien välillä ei ole havaittavissa eroja. Ympäristökorvaustilanteiden välillä ei ollut havaittavissa eroja.

Tuotantosuunta

Eri tuotantosuuntien välillä oli havaittavissa pientä eroavaisuutta, sillä suurempi osuus lihakarja- ja yhdistelmätiloista olivat hyvin kiinnostuneita toteuttamaan toimenpiteitä omilla pelloillaan kuin kasvinviljely ja maidontuotanto tiloista. (Kuviot 28 ja 29)

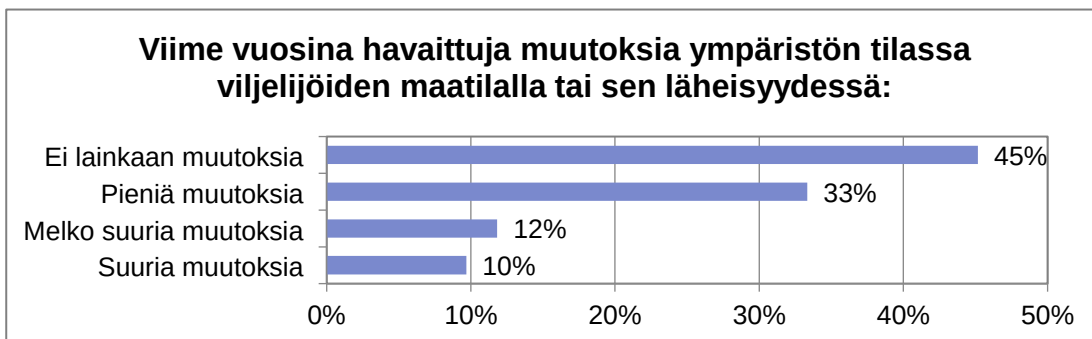
Kuvio 28. Viljelijän kiinnostus vähentää ympäristöhaittoja omistamillaan pelloilla tuotantosuunnittain.

Kuvio 29. Viljelijän kiinnostus vähentää ympäristöhaittoja vuokrapelloilla tuotantosuunnittain.

3.9 Ympäristön tilassa havaitut muutokset

Hieman yli puolet (55 %) kyselyyn vastanneista viljelijöistä oli havainnut jonkin asteisia muutoksia ympäristön tilassa omalla maatilallaan tai sen läheisyydessä viime vuosina. Eniten oli havaittu pieniä muutoksia. Hieman alle puolet (45 %) ei ollut havainnut lainkaan muutoksia. Viljelijät olivat havainneet sekä positiivisia että negatiivisia muutoksia. Alla olevasta taulukosta nähdään, miten vastaukset jakautuivat eri vastausvaihtoehtoihin. (Kuvio 30)

Kuvio 30. Kyselyyn vastanneiden ympäristötilassa havaitsemat muutosten laajuus.

Paperilla saapuneessa erässä vastauksessa oli todettu vastausvaihtoehtoon ”ei lainkaan muutoksia”:
”Perusasiat on ollut kunnossa jo ennen uutta ohjelmakautta.”

Positiivisia suuria muutoksia olivat kyselyyn vastanneet viljelijät havainneet mm. lähivesien vedenlaadun parantumista, matojen ja lintujen määrän kasvua. Linnuista oli mainittu kuovit ja kurjet, mutta negatiiviseksi puoleksi mainittiin myös haittalintujen lisääntyminen, joka vaikuttaa mm. rehuhygieniaan. Negatiivisina suurina muutoksina oli havaittu mm. vesistöjen tilan heikentymistä ja rehevöitymistä sekä tuulien ja muiden ääri-ilmiöiden lisääntymistä. Kuten mm. seuraavaa:

”Järvet on jonkin verran rehevöityneet. Harrasteviljelijät pilaavat ympäristön ja pellot holtittomalla käytöksellä.”

Melko suurina positiivisina muutoksina oli havaittu mm. maaperän kunnon parantumista sekä lintujen määrän lisääntymistä. Maaperän kunnon parantuminen katsottiin johtuvan suorakylvöstä ja kevennetystä muokkauksesta, lisäksi satotasojen katsottiin vakiintuneen. Lintulajeista töyhtöhyppien mainittiin lisääntyneen. Melko suurina negatiivisina muutoksina oli havaittu mm. vesistöjen rehevöityminen, vieraslajit, rikkaruohojen lisääntyminen, pölyttäjien vähyys, tiettyjen lintulajien vähentyminen ja tiettyjen lisääntyminen. Vähentyneitä lintulajeja olivat pääskysset ja haittalintuina pidettyjen joutsenien määrän mainittiin lisääntyneen.

”Viljavuustutkimusten fosforilukemat alentuneet reippaasti, suorakylvö parantanut maan läpäisevyyttä vesisateiden osalta ja satotasot vakiintuneet – ei kato vuosia.”

”Vieraslajit mm. jättipalsami valtaa alaa. Lintujen mm. töyhtöhyppien määrä lisääntynyt.”

Pieninä positiivisina muutoksina oli havaittu lintujen määrän lisääntyminen ja monipuolistuminen, peltojen multavuuden parantuminen, järvien rehevöitymisen vähentyminen sekä tiettyjen hyönteisten (mm. lierot, perhoset ja kimalaiset) määrän lisääntyminen ja monipuolistuminen. Toisaalta lintujen määrän lisääntyminen on johtanut, kuten edellä todettiin ns. haittalintujen, kuten joutsenien ja naakkojen lisääntymiseen, mikä taas koettiin negatiivisena asiana. Kottaraisten ja töyhtöhyppien määrän todettiin lisääntyneen. Negatiivisina pieninä muutoksina oli havaittu mm. maantiivistymistä, pölyttäjien, perhosten ja pensaspesijien vähentymistä.

”Kosteat syksyt ovat huonoa aikaa lehmien laiduntamiselle ja ne jättävät jälkiä ja haittoja ympäristöön!”

”Peltojen pintarakenteen tiivistymistä. Kottaraisia runsaasti lähialueihin verrattuna, mutta myös joutsenet lisääntyneet pelloilla mikä ei ole hyvä asia (rehuhygieniä).”

Ikäryhmät

Eri ikäryhmien kesken oli havaittavissa eroavaisuuksia siinä, missä määrin ne ovat havainneet muutoksia ympäristössä. Esimerkiksi 30–49 vuotiaista yli puolet (58 %) ei ollut havainnut lainkaan muutoksia, kun taas ikäryhmässä 50–65 vuotiaat ei lainkaan-muutoksia havainneita oli vain 26 %. Ikäryhmässä 50–65 vuotiaat eriaisteisia muutoksia oli havainnut 74 % ja ikäryhmässä 30–49 vuotiaat muutoksia oli havainnut vain 42 %. Vanhemmalla ikäpolvella pidempi kokemus maatalouden harjoittamisesta voi olla syynä siihen, että he ovat havainneet muutoksia ympäristössä pidemmän maatalousuransa aikana.

Pää- ja sivuelinkeinona maataloutta harjoittavat

Suurehko ero oli havaittavissa pää- ja sivuelinkeinona maataloutta harjoittavien vastaajien välillä. Yli puolet (65 %) sivuelinkeinonaan maataloutta harjoittavista vastaajista ei ollut havainnut lainkaan muutoksia maatilansa ympäristössä tai sen läheisyydessä, kun taas maataloutta pääelinkeinonaan harjoittavista vastaajista näin arvioi 36 %. Eriasteisia muutoksia oli havainnut 64 % pääelinkeinonaan maataloutta harjoittavista vastaajista ja vain 35 % sivuelinkeinonaan maataloutta harjoittavista vastaajista. (Katso taulukko 9.) Ero voi selittyä sillä, että sivuelinkeinonaan maataloutta harjoittavat eivät välttämättä asu maatilallansa tai edes sen läheisyydessä, jolloin ympäristöä ei ehditä tai pystytäkään havainnoimaan yhtä paljon kuin maataloilillaan asuvat (oletuksena, että suuri osa maataloutta pääelinkeinona harjoittavista asuvat maataloilillaan tai niiden läheisyydessä).

Taulukko 9. Ympäristössä havaitut muutokset maataloutta pää- ja sivuelinkeinonaan harjoittaviin jaolteltuna.

Havaittujen muutosten suuruus pää- ja sivuelinkeinon mukaan; prosenttia	Pääelinkeino (N=69)	Sivuelinkeino (N=17)
Suuria muutoksia	10	12
Melko suuria muutoksia	13	6
Pieniä muutoksia	41	18
Ei lainkaan muutoksia	36	65

Tila koko

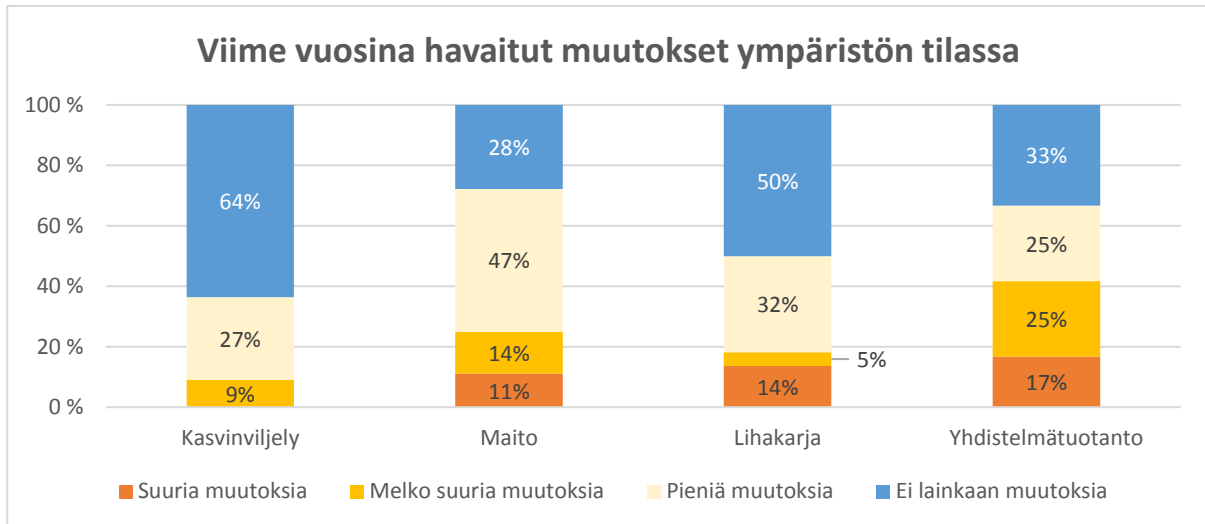
Tila koko vaikutti hieman siihen, missä määrin viljelijät olivat havainneet muutoksia. Esimerkiksi alle 10 hehtaarin tiloista reilusti yli puolet (65 %) ja 10–29 hehtaarin tiloista hieman yli puolet (55 %) eivät olleet havainneet lainkaan muutoksia, kun taas 30–59 hehtaarin kokoisista tiloista muutoksia ei ollut havainnut lainkaan hieman alle kolmasosa (29 %). Eniten eriaisteisia muutoksia olivat havainneet 30–59 ja yli 90 hehtaarin tilat, joista suurin osa (65–71 %) oli havainnut jonkin asteisia muutoksia. (Taulukko 10)

Taulukko 10. Ympäristössä havaitut muutokset eri tilakokoluokissa.

Eri tilakokoluokissa havaittujen muutosten suuruus; prosenttia	Alle 10 ha (N=16)	10-29 ha (N=20)	30-59 ha (N=17)	60-89 ha (N=20)	Yli 90 ha (N=20)
Suuria muutoksia	6	10	6	5	20
Melko suuria muutoksia	13	15	24	5	5
Pieniä muutoksia	19	20	41	45	40
Ei lainkaan muutoksia	63	55	29	45	35

Tuotantosunta

Tuotantosunnittain tarkasteltuna eniten muutoksia kaiken kaikkiaan ovat havainneet maidontuottajat (72 %) ja vähiten kasvinviljely tilat (64 %). Suuria ja melko suuria muutoksia olivat havainneet eniten yhdistelmätuotantoa harjoittavat tilat (suuria 17 %, melko suuria 25 %) ja pieniä muutoksia maidontuotanto tilat (47 %). (Kuvio 31)

Kuvio 31. Maatiloilla ja niiden läheisyydessä viljelijöiden havaitsemat muutokset tuotantosunnittain jaoteltuna.

Ympäristökorvaus tilanne

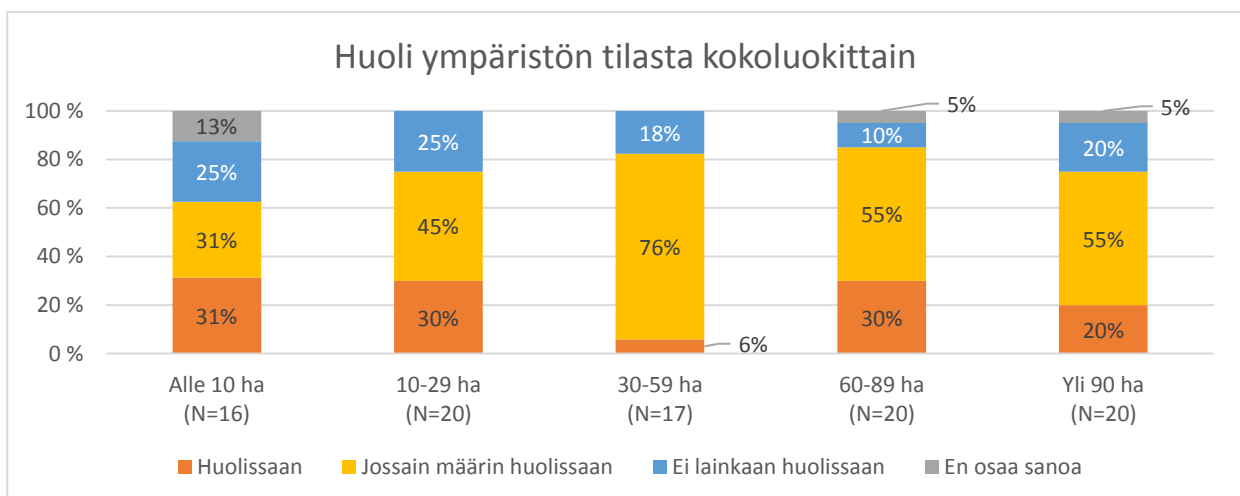
Ympäristökorvaukseen sitoutuneista (59 %) suurempi joukko oli havainnut jonkin asteisia muutoksia ympäristössä kuin sitoutumattomista (44 %).

3.10 Viljelijöiden huoli ympäristön tilaan liittyen

Ympäristön tilaan liittyen yli puolet (53 %) viljelijöistä on jossain määrin huolissaan ja noin neljäsosa (24 %) on hyvin huolissaan. Kyselyyn vastanneista viljelijöistä 19 % ei ollut lainkaan huolissaan ja 4 % ei osannut sanoa.

Tila koko

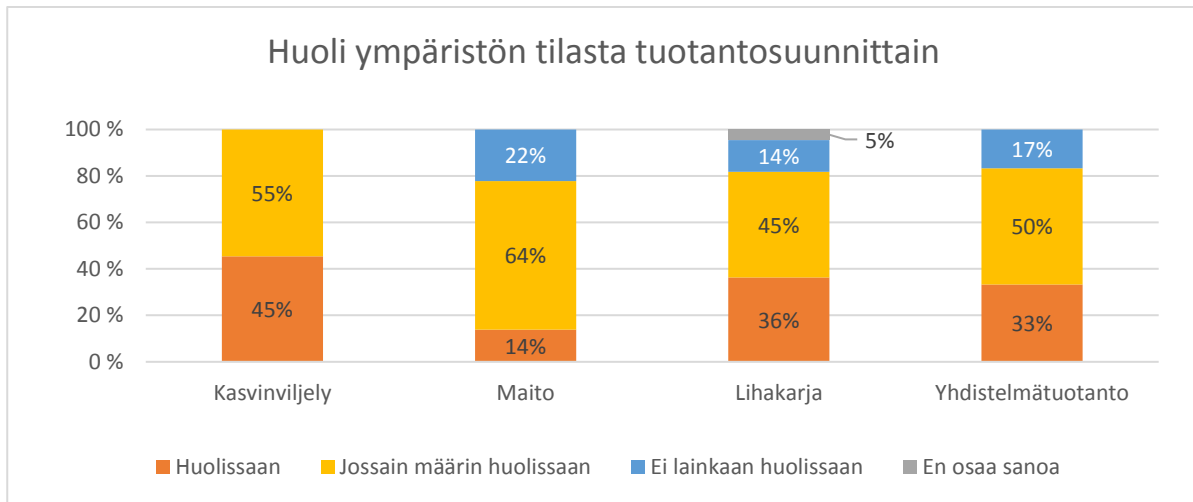
Vähiten ympäristön tilasta huolissaan olivat alle 10 hehtaarin tilat, jos lasketaan yhteen jossain määrin huolissaan ja hyvin huolissaan vastaukset, ja eniten huolissaan olevia taas 60–89 hehtaarin tiloissa. Kuitenkin huomion arvoista on se, että ympäristön tilasta huolestuneita on 20–30 % kaikissa muissa tilakokoluokissa paisti 30–60 ha tilakokoluokassa, jossa huolestuneiden osuus on 6 %. alle 10 hehtaarin tiloista 31 % on huolissaan ympäristön tilasta. Ei lainkaan huolissaan olevia löytyi eniten alle 10 (25 %) ja 10–29 (25 %) hehtaarin tiloista. (Kuvio 32)

Kuvio 32. Tilakokoluokittain jaoteltuna huoli ympäristön tilaan liittyen.

Tuotantosuunta

Tuotantosuunnittain eroavaisuuksia huolesta ympäristön tilan suhteen löytyy, esimerkiksi kaikki kasvinviljelytilat olivat jossain määrin (55 %) tai hyvin huolissaan (45 %) ympäristön tilasta. Kun taas esimerkiksi maidontuotanto tiloista 22 % totesi, etteivät ole lainkaan huolissaan. (Kuvio 33)

Kuvio 33. Tuotantosuunnan vaikutus ympäristötilaan liittyvään huoleen.

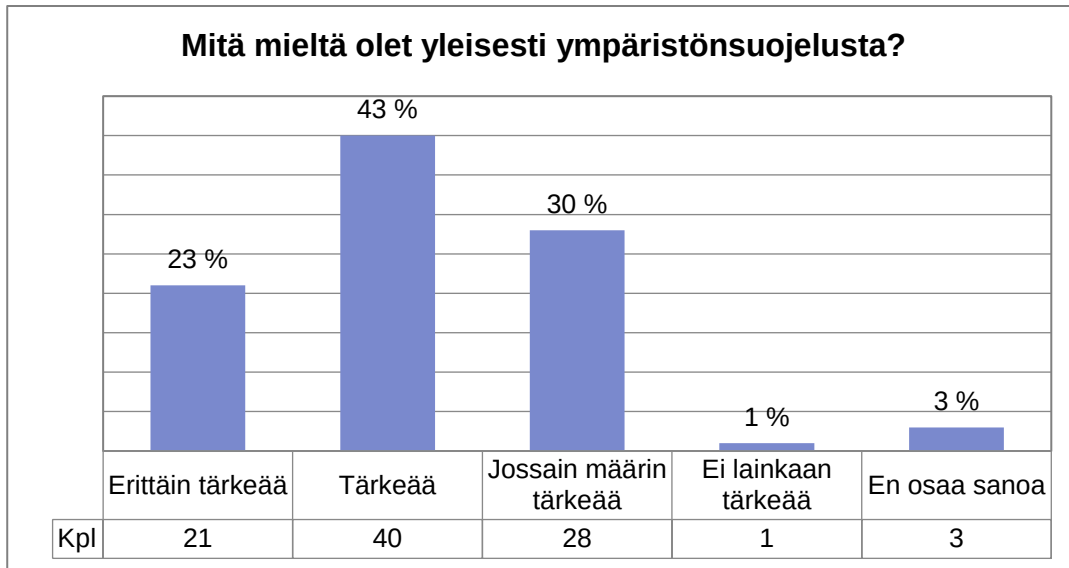
Ympäristökorvaus tilanne

Ympäristökorvaukseen sitoutuneista viljelijöistä 81 % oli huolissaan ympäristön tilasta ainakin jossain määrin (huolissaan ja jossain määrin huolissaan osuudet laskettu yhteen), kun taas vastaava osuus sitoutumattomista oli 61 %. Ei lainkaan huolissaan sitoutuneista oli 16 % ja sitoutumattomista 33 % tiloista.

3.11 Mielenpide ympäristönsuojelun tärkeydestä

Kyselyssä kysyttiin viljelijöiltä siitä, kuinka tärkeänä he pitivät ympäristönsuojelua yleisesti. Asiaa pyydettiin arvioimaan 4-portaisen Likert-asteikon mukaan ”erittäin tärkeää”, ”tärkeää”, ”jossain määrin tärkeää” ja ”ei lainkaan tärkeää”, lisäksi oli vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa”.

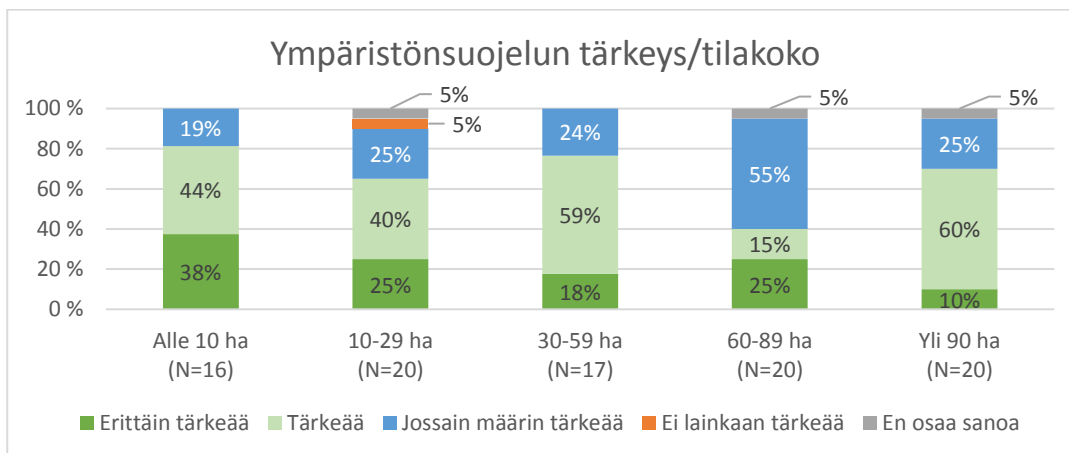
Lähes kaikki kyselyyn vastanneet viljelijät pitivät ympäristönsuojelua yleisesti tärkeänä. Erittäin tärkeäksi sen arvioi 23 % kyselyyn vastanneista viljelijöistä, tärkeäksi 43 % ja jossain määrin tärkeäksi noin kolmasosa (30 %). Kyselyn mukaan suurimmalle osalle viljelijöistä ympäristönsuojelu on yleisesti tärkeää. (Kuvio 34)

Kuvio 34. Kyselyyn vastanneiden mielipiteet ympäristönsuojelun tärkeydestä yleisesti.

Tila koko

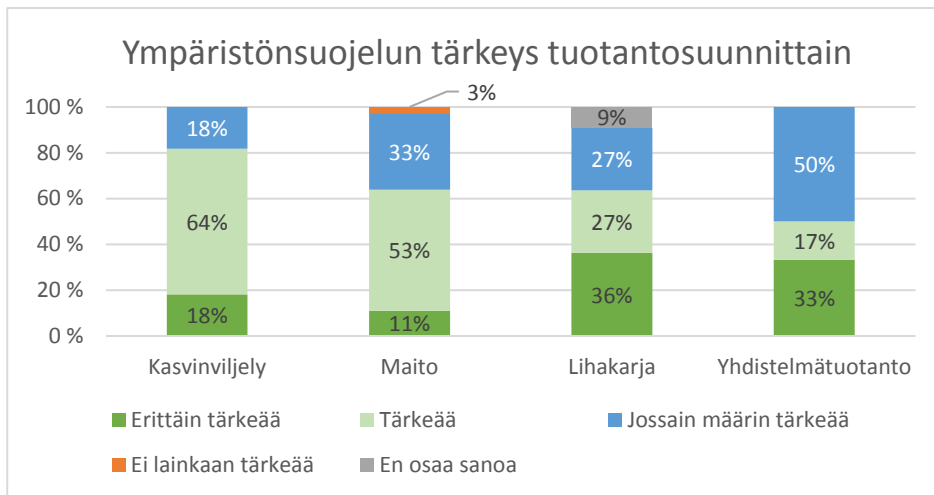
Kokoluokittain oli havaittavissa pieniä eroja ympäristönsuojelun tärkeydestä. Erittäin tärkeänä ympäristönsuojelua piti 38 % alle 10 hehtaarin tiloista, mikä on paljon verrattuna muihin tilakokoihin. Yli 80 % alle 10 hehtaarin tiloista piti ympäristönsuojelua erittäin tärkeänä tai tärkeänä. (Kuvio 35)

Kuvio 35. Tilakoon vaikutus ympäristönsuojelun tärkeänä näkemiseen.

Tuotantosuunta

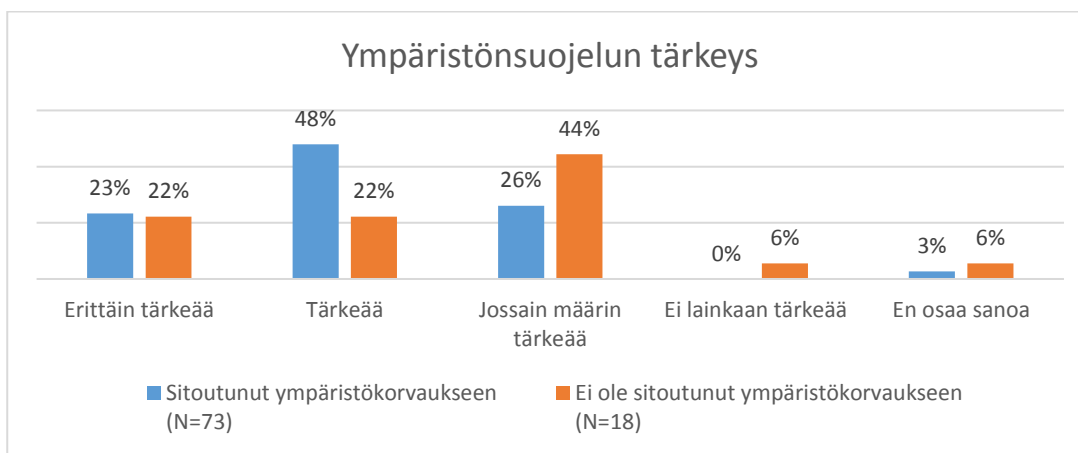
Tuotantosuunnalla vaikutti hieman siihen, miten tärkeäksi ympäristönsuojelu koettiin. Erittäin tärkeää se oli 36 %:lle lihakarjatiloihin ja maidontuotantotiloille vain 11 %:lle. Erittäin tärkeäksi tai tärkeäksi ympäristönsuojelu arvioi yli 80 % kasvinviljelytiloista. (Kuvio 36)

Kuvio 36. Ympäristönsuojelun tärkeys nähtynä tuotantosuunnittain.

Ympäristökorvaus tilanne

Ympäristökorvaukseen sitoutuminen vaikutti jossain määrin, siihen miten vastaajat suhtautuivat ympäristönsuojeluun, esimerkiksi sitoutuneista 48 % piti ympäristönsuojelua tärkeänä ja sitoutumattomista vastaava osuus oli 22 %. Sitoutumattomista 44 % kuitenkin arvioi ympäristönsuojelun jossain määrin tärkeäksi. (Kuvio 37)

Kuvio 37. Ympäristönsuojelun tärkeys ympäristökorvaustilanteen mukaan jaoteltuna.

3.12 Kannattavuuden parantaminen päätavoitteena

Seuraavassa on tarkasteltu erikseen ”1-3 päätavoitetta tilan tulevaisuuden suhteen” – kysymyksen vastausvaihtoehtoon ”kannattavuuden parantaminen” vastauksia. Kyselyyn vastanneiden viljelijöiden päätavoite oli kannattavuuden parantaminen, näin vastasi 51 kyselyyn vastannutta viljelijää.

Tila koko

Kannattavuuden parantaminen-tavoitetta painotettiin erityisesti yli 30 hehtaarin kokoluokissa. Kyselyyn vastanneista 30–59 hehtaarin tiloista 65 % ja 60–89 hehtaarin tiloista 75 % arvioi kannattavuuden parantamisen olevan heidän päätavoitteitaan. Yli 90 hehtaarin tiloista 60 % vastasi kannattavuuden parantamisen olevan tilan päätavoitteissa.

Päätuotantosuunta

Tuotantosuunnittain tarkasteltuna eniten kannattavuuden parantamista tavoittelevia oli kasvinviljelytiloissa, joista 67 %:lla kannattavuuden parantaminen oli päätavoitteina. Lihakarjatiloihin 59 %:lla ja maitotiloista 49 %:lla kannattavuus oli nostettu päätavoitteisiin.

Pää- ja sivuelinkeino

Maatalous oli pääelinkeino suurimmalle osalle (86 %) kannattavuuden parantamisen päätavoitteisiin listanneilla tiloilla (N=51), kun taas koko perusjoukolla (N=93) 74 %:lle maatalous oli pääelinkeino. Maatalous oli sivuelinkeino 12 %:lle kannattavuuden parantamista tavoittelevista, kun koko perusjoukossa sivuelinkeino oli 18 %:lle. Pääelinkeinonaan maataloutta harjoittavista 64 %:lla kannattavuuden parantaminen oli päätavoitteissa ja sivuelinkeinona harjoittavista 35 %:lla.

Muokausmenetelmä

Kannattavuuden parantamisen tavoite ilmenee mahdollisesti myös tilalla pääsääntöisesti käytössä olevasta muokausmenetelmässä, sillä tämän tavoitteen maininneilla tiloilla syyskyntöä oli vähemmän ja eri menetelmien yhdistelmiä enemmän. Yhdistelemällä eri muokausmenetelmiä, esim. syyskyntö ja kevyt muokaus, voidaan hakea säästöjä verrattuna pelkkään syyskyntöön, joka on aikaa vievä muokausmenetelmä.

Ympäristökorvaustilanne

Kannattavuuden parantamisen tavoite ilmeni myös esimerkiksi ympäristökorvaukseen sitoutumisessa, sillä 86 % (44 kpl) kannattavuuden parantamista tavoittelevista tiloista oli sitoutunut ympäristökorvaukseen. Koko perusjoukossa (93 kpl) vastaava osuus oli 78 %. Näin ollen paremman kannattavuuden hakeminen on todennäköinen syy ympäristökorvaukseen sitoutumiseen. Tätä tukee myös se, että suurin osa (67 %) kasvinviljelytiloista pyrkii kannattavuuden parantamiseen ja 82 % kasvinviljelytiloista on sitoutunut myös ympäristökorvaukseen.

Korvaukseen sitoutumiseen tai sen ulkopuolelle jäämiseen vaikuttaneet seikat

Kannattavuuden parantamisen päätavoitteeksi valinneilla tiloilla pakollinen tilakohtainen toimenpide (ravinteiden tasapainoinen käyttö) vaikutti suuremmalla osalla ympäristökorvaukseen sitoutumiseen tai sen ulkopuolelle jäämiseen kuin koko perusjoukolla. Ravinteiden tasapainoinen käyttö-toimenpide vaikutti paljon tai jonkin verran 65 %:lla kannattavuuden parantamista tavoittelevilla, perusjoukolla vastaava oli hieman yli puolella (53 %). Taloudellinen hyöty myös vaikutti paljon ympäristökorvaukseen sitoutumiseen jopa lähes puolella (49 %) kannattavuutta parantavilla tiloilla, kun koko perusjoukossa se vaikutti paljon 40 %:lla.

Kannattavuuden parantamisen tavoite näkyi myös siinä, että työmäärä ja viljelytekniset syyt vaikuttivat ympäristökorvaukseen sitoutumisessa hieman suuremmalla osalla kuin koko perusjoukossa. Myös esimerkiksi ristiintaulukoimalla ympäristökorvaukseen sitoutuneet tilat ja kannattavuuden parantamisen päätavoitteeksi asettaneet tilat, voitiin todeta, että ympäristökorvauksen taloudellinen hyöty on vaikuttanut paljon 52 %:lla, kun kaikilla ympäristökorvaukseen kuuluvilla tiloilla vastaava osuus oli 42 %. Taloudellinen hyöty ja kannattavuuden parantaminen korreloivat vahvasti.

Toimenpiteiden soveltuminen tiloille

Toimenpiteiden soveltuvuudessa ei ollut havaittavissa juuri suuria eroja koko perusjoukon ja kannattavuuden parantamista tavoittelevien tilojen välillä. Kuitenkin peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys soveltui erinomaisesti tai hyvin 82 %:lla kannattavuuden parantamista tavoitteleville tiloilla, kun koko perusjoukossa erinomaisesti tai hyvin toimenpiteen arvioi soveltuvan 73 %.

Ympäristöhaittojen vähentäminen

Kannattavuuden parantaminen tilan päätavoitteena ei vaikuttanut siihen, että ympäristöhaittoja vähentäviä toimia tehtäisiin pienemmällä osalla tiloista, kun verrataan koko perusjoukkoon.

Kannattavuuden parantamisen tavoitteeksi asettaneista ympäristökorvaukseen sitoutuneista tiloista hieman pienempi osuus tekee/tekisivät ympäristöhaittoja vähentäviä toimia ilman ympäristökorvausta, 75 % tekee/tekisi vastaavia toimia, kun kaikista ympäristökorvaukseen sitoutuneista taas 82 % tekee/tekisi vastaavia toimia.

Ympäristöhaittojen vähentämistarpeen arvioinnissa maaperän eroosio ja kunnan huonontuminen nousivat esille parempaa kannattavuutta hakevilla tiloilla, sillä 90 % näistä arvioi, että haitan vähentäminen on erittäin tai jonkin verran tarpeellista. Koko perusjoukossa vastaava osuus oli 82 %. Maaperän eroosion ja kunnan huonontumisen vähentäminen ovat tiloille taloudellisesti viisas ratkaisu, sillä se vaikuttaa sadon määrään ja laatuun. Niinpä parempaa kannattavuutta hakevat tilat arvioivat maaperän eroosion ja kunnan huonontumisen vähentämisen tarpeelliseksi.

Ympäristötilaan liittyvä huoli

Parempaa kannattavuutta hakevista tiloista hieman suurempi osuus oli huolissaan ympäristön tilasta; näistä huolissaan ja jossain määrin huolissaan oli 86 %, kun koko perusjoukossa osuus oli 77 %.

4 Avoin palaute ympäristökorvaukseen, ympäristöasioihin ja kyselyyn liittyen

Avointa palautetta saatiin 40 vastaajalta eli 43 % vastaajista antoi avointa palautetta. Alla on poimintoja avoimista vastauksista liittyen ympäristökorvaukseen (ympäristökorvaustilanne merkitty):

"Järjestelmät pidettävä "napakan" yksinkertaisina ja selkeinä." Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Ympäristökorvaus yksinkertaisemmaksi ja huomioiden tilan koko. Maatalous ei yksin kuormita ympäristöä, muille samantyyppiset kriteerit." Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Pitäisi olla paremmin yksittäisille tiloille soveltuvia vaihtoehtoja, nykyisellään vaatimukset ovat osittain kohtuuttomia." Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Nykyinen järjestelmä on enemmän jonkin sortin sekasotku. Tekijät eivät ymmärrä mitä tekevät." Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Korvaustaso saisi olla korkeampi perustasossa, kunnollinen viljely hoitaa ympäristöä ja maisemaa." Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Tukijärjestelmää tulisi muuttaa siten, että aidosti viljelevillä olisi mahdollista harjoittaa ammattiaan. Näennäisviljelijöiden toiminta olisi tehtävä kannattamattomaksi. Viimeiset tukimuutokset ovat vieneet asiaa väärään suuntaan!" ympäristökorvaukseen sitoutunut

"YMK-järjestelmän viljelykiertosuunnitelma, peltomaan laatutesti ja koulutusvaatimus/tentti täysin yhdentekeviä. Ajatus niiden taustalla on hyvä, mutta tekemisenä saa aikaan tilatasolla sitä mitä pitäisi. Oikeanlaiset "pakolliset" ammattikoulutukset tutkimustuloksiin viitaten ympäristöön liittyvistä asioista olisi tehokkaampia." Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Nämä tuet pitäisi suunnata oikeaan viljelyyn ei näillä "hömppäheinän" kasvattajille."
Ympäristökorvaukseen sitoutumaton

"Liikaa vaatimuksia, liian pieni korvaus." Ympäristökorvaukseen sitoutumaton

" – – sekava sekamelska! Tehkää siitä ymmärrettävä tyyliin katekismus, että vaatimuksen perään selkeästi mitä se on, eikä mitään kapulakielistä ympäripyöreetä jokkaisen viranomaisen oman tulkinnanvarassa olevaa sössönsöötä, kun vastuu myös viranomaisen virheestä on aina viljelijällä! Mahdollisuus tuottaa laadukasta ruokaa täytyy olla ja mielellään samoilla säännöillä muun Euroopan kanssa! Suomalainen viljelijä on siltä osin vastuussa esim. vesien saastumisessa, että tuottaa mm. kaupunkilaisille ruokaa, joka sitten vedetään vessasta vesistöön, jonkun asteisen puhdistuksen kautta. Uutisointi ympäristöasioissa on viljelijää syyllistävää ja se, jos mikä aiheuttaa pahaa mieltä, kun parhaansa mukaan yrittää ammattiaan harjoittaa ja Suomea eteenpäin viedä. Joku voisi laskea ihan vaikka huvikseen tai työnsä puolesta, mitä tekisi valtiontaloudelle, jos kaikki tai lähes kaikki ruoka tuotaisiin ulkomailta ja kertoa mitä kaikki ne ihmiset, jotka ruuantuotannon kautta palkkansa saavat, tekisivät elääkseen. Meistä kaikista ei ole tanssimaan turisteille polkkaa polvihousuissa ja sillä tuskin vaihtotase nousuun kovin jyrkästi kääntyy vaikka herra runoilija Taberman taisi muinoin sellaista ehdottaa!" Ympäristökorvaukseen sitoutumaton

Seuraavassa poimintoja liittyen yleisesti ympäristöasioihin (ympäristökorvaustilanne merkitty):

"Ympäristöasiat ovat tärkeitä, mutta asia on esitettävä oikein. Ei tyyliin pampulla päähän ja sillä hyvä."
Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Ympäristöä kannattaa seurata ja omalta kohdaltaan vaikuttaa sen hyvinvointiin." Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Itämereen kohdistuvat kuormitukset ovat Itämeren rannikon viljelijöiden ongelma, ei meidän sisämaassa olevien. Kohdentamisalueella olevilla ja tulvan alle jäävillä pelloilla pitäisi olla erittäin tiukan säännöt, mm. lannoituksen ja muokkauksen suhteen." ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Itämeren kunnosta syytetään liikaa Suomea kun muut maat laskevat sinne jätteensä ja laivat pilssivetensä!" Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Hyvä sato on paras ympäristöteko: käyttää paljon ravinteita, haitallisten ilmastokaasujen sitomiseen, kotimainen ruoka (muualla ympäristötoimet heikkoja)" ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Holtittomat vuokra ja muut viljelijät, joilla ei karjaa ne viis veisaa luonnon hoidosta."
Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Vesiensuojelua tulisi tarkentaa." Ympäristökorvaukseen sitoutunut

"Suunta melko oikea. Toiveena järeämpiä keinoja vesistöjen suojelussa." Ympäristökorvaukseen sitoutunut

Seuraavassa poimintoja liittyen kyselyyn (ympäristökorvaustilanne merkitty):

"Kysely menettelee, en osaa sanoa."

"Hieman asenteellinen kysely. Vaikka olenkin ympäristönsuojelun kannalla, tästä paistaa minusta niin selkeästi läpi se, että kyselyn on tehnyt intohimoisesti suojeluun "hurahtanut" henkilö."

Ympäristökorvaukseen sitoutumaton

5 Yhteenvedo

Tässä yhteenvedossa keskitytään tiivistämään ympäristökorvaukseen sitoutuneiden ja sitoutumattomien tilojen eroavaisuudet kyselyn tulosten perusteella. Taulukossa 11 on esitetty eniten vastauksia saaneet vastausvaihtoehdot ympäristökorvaukseen sitoutuneissa ja sitoutumattomissa. Prosenttiluku esitetyn vastausvaihtoehdon jälkeen kertoo, kuinka suuri osuus vastaajista oli näin vastannut.

Taulukko 11. Yhteenvedo ympäristökorvaukseen sitoutuneiden ja sitoutumattomien välillä olevista eroista.

	Ympäristökorvaukseen			
	Sitoutuneet tilat (n=73)	%	Sitoutumattomat tilat (n=18)	%
Viljelijän ikä:	30-49 v.	55 %	50-65 v.	56 %
Tilan koko:	Yli 90 ha	27 %	10-29 ha	61 %
Tuotantosunta:	Maidontuotanto	42 %	Maidontuotanto	56 %
Päämuokkausmenetelmä:	Kevyt muokkaus	34 %	Syyskyntö	44 %
Tilan päätaavoitteet 1-3:				
- 1. päätaavoite	Kannattavuuden parantaminen	26 %	Kannattavuuden parantaminen	23 %
- 2. päätaavoite	Satotason nosto	15 %	Muu taavoite	16 %
- 3. päätaavoite	Tuotoksen nosto/Kustannustehokkuuden lisääminen/maksuvalmiuden lisääminen	12 %	Sukupolvenvaihdos	13 %
Järjestelmään sitoutumisessa vaikuttaneet seikat:	Taloudellinen hyöty	77 %		
	Tilakohtaisen toimenpiteen korvaustaso	70 %		
	Lohkokohtaisten toimenpiteiden korvaustaso	62 %		
	Lohkokohtaiset toimenpiteet ja niiden valikoima	55 %		
	Lohkokohtaisten toimenpiteiden soveltuvuus tilalle	53 %		
Järjestelmän ulkopuolelle jäämiseen vaikuttaneet seikat:			Lohkokohtaiset toimenpiteet ja niiden valikoima	78 %
			Tilakohtaisen toimenpiteen korvaustaso	78 %
			Lohkokohtaisten toimenpiteiden korvaustaso	72 %
			Lohkokohtaisten toimenpiteiden soveltuvuus tilalle	72 %
			Taloudellinen hyöty	67 %
			Peltopinta-ala	67 %
Ympäristökorvausjärjestelmän selkeys:	Ei selkeä eikä vaikea selkoinen	36 %	Melko vaikeaselkoinen	39 %
Tiloille parhaiten soveltuva toimenpide:	Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys	77 %	Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys	61 %
Tiloille huonoiten soveltuva toimenpide:	Valumavesien hallinta	34 %	Ravinteiden ja orgaanisen aineksen kierrättäminen	50 %
Ympäristötoimien tekeminen ilman ympäristökorvausta	Kyllä	82 %	Kyllä	56 %
- Miksi tehdään	Lannoitus		Vesiensuojelu	
- Miksei ei tehtäisi	Raha		Raha	
Ympäristöhaittojen vähentäminen:				
- Erittäin tärkeänä (vain erittäin tärkeä)	Pohjavesien pilaantuminen	56 %	Pohjavesien pilaantuminen	56 %
- Tärkeä (erittäin ja jonkin verran tärkeä yhdistettynä)	Torjunta-aineiden haitalliset vaikutukset	95 %	Pohjavesien pilaantuminen/Torjunta-aineiden haitalliset vaikutukset/Sisävesien rehevöityminen	83 %
- Vähiten tärkeä (ei lainkaan tärkeä)	Ilmastonmuutos	19 %	Itämeren rehevöityminen	28 %
Havaitut ympäristömuutokset:	Kyllä	59 %	Ei	56 %
- isot	Muutokset vesistöissä	11 %	Lintujen määrä lisääntynyt	6 %
- keskikokoiset	Muutokset maaperässä	12 %	Lintujen määrä lisääntynyt	11 %
- pienet	Lintujen määrä lisääntynyt	36 %	Lintujen määrä lisääntynyt	28 %
Huoli ympäristön tilaan liittyen:	Jossain määrin huolissaan	53 %	Jossain määrin huolissaan	50 %
Ympäristönsuojelun tärkeys yleisesti:	Tärkeää	48 %	Jossain määrin tärkeää	44 %